

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Laupäeval, 27. veebruaril 1971

Nr. 16 (3602)

13. aasiakäik

Eestlase leiutis: NISU UUEKS MATERJALIKS EHITAMISEL

TORONTO (EPL) — Kanada ajakirjandus tegi teatavaks, et kolm Toronto ülikooli professorit, nende hulgas eestlane Jaan Timusk, 38 on leiutanud uue ehitusmaterjali, mis valmistatakse Kanada ülejäägi-nisust. Leiutus viib ühtlasi alla Kanadas ehituskulud. Esijoones sobib nisust valmistatud ehitusmaterjal hoonete isoleerimiseks.

Menetus nieb ette viljaterade paitumist, mille järele need põletatakse söeks. Tulemuseks on odav, kaalult kerge, tule- ning veekindel ehitusmaterjal.

Leiurid on ajakirjandusele seletanud, et sellisel töödeldud nisu saab kasutada betonist kiviplokkide ja paneelide isoleerimiseks, samuti seinte tihendamiseks ja maanteedest torustikuline ja alusmüüride ehitamiseks.

"Võimalused kasutamiseks on kau- nist laialdased, kuid meid huvitab

eelkõige uue ehitusmaterjali raken- damine odavahinnaliste elumajade ehitamiseks."

Arvestuste kohaselt on uus isoleer- materjal kuni viis korda odavam se- järg. lhek. 11

Rita Hayworth 1918 a. põgenik Veera Umbliat!

Kas oli neljakümne aastase kuulsuse filmistari Rita Hayworth eesti päritolu? Seesama Rita, kes hiljem Cannes'is Riviera suurejoon- noliselt abiellus Aga Khani pojaga aastal 1949. See selgub 21. mai 1949. Svenska Dagbladetist, kus selgitatakse, et Rita Hayworth ei ole keegi muu kui Veera Umbliat, kes aastal 1918 koos emaga Rootsi põgenes vene revolutsiooni eest ja siit teismeealisena edasi rändas Ameerikasse.

Veera Umbliat elas Stockholmis Grevgatani ja Östermalmsgatani nur- gal auvas majas, kus nalle ulualust andis üks rootsi aadlidaam, kes oli tsaarirajal Venemaal tema ema Anastasia Umbliaga tutvunud — ta oli oma mehega mitmed pulku külasta- nud enne revolutsiooni Venemaal.

Anastasia Umbliat hakanud õmb- lejaks ja olnud hinnatud Östermal- mi seltskonnas. Aadlidaam on järg. lhek. 11

TALTS SURUS 203 kg

PARIS (EPL) — Partisis toimun- dud Jean Dame mälestusvõistlustel tõstis saavutas eestlane Jaan Talts surumises 203 kilo, mis on poolteist kilo parem tema enda poolt alles 16. jaanuaril Tallinnas püstitatud maailmarekordist. Kogumatus Talts rekordit ei ürita- nud sekkuda. Surumises aga oli tal tema 29-as maailmarekord.

Rita Hayworth'i (Veera Umbliat) kuulsus oli hari- punktis tema abielu ajal Orson Welles'iga, kui ta oma parima filmi "Gilda" sisse mängis. Ali Khaniga sündis enne laiku minekut tütar Jasmine, kes päris isa järele — Rita ei saanud õõrgi. Ta on olnud viis korda abielus.

Solzhenitsõn ütles: Ainult head eestlased KES ON HEA?

Stockholmi Eesti Vabariigi 53-ndal aastapäeva aktusel tõstis oma aktusekõnes kirjanik August Mälik üles küsimuse, kes on hea eestlane? Ta lähtus Nobeli-laureaadi Solzhenitsõni muljetest, kes kirjeldades oma elamu Siberi vangilaagrites m.h. märgib, et igal rahvusel on häd ja habu inimesi, aga kummalisel kombel on ta eestlaste hulgas kohanud ainult häd inimesi. On see meelitus, mis meid kahtlemata rõõmustab, õige?

Nikerdab Vaasale kujusid

Rootsi televisioon intervjueris Georg Kapljad, kes töötab Stock- holmi Vasa-Varvetis regaallaeva "Vasa" restaureerimistöödel skulp- torina.

Kaplja on õppinud skulptuuri ise- seisvuse ajal "Pallases" ja nüüd on ta rakendatud merepõhjust päästetud kesaja sõjalaeva rikkalike skulptuu- ride renoveerijana ja vanade laeva- joonistuste järele meres kadumälä- nud skulptuuride asendajana. Nagu intervjuust selgus, skulpteerib ta need ühest Aasia puidust, mitte tam- mest, nagu nad olid algupärandsid.

August Mälik leidis, et loomuli- kult on ka eestlasi häd ja habu, nagu me kõik seda teame. Veel rohkem, meie võime läbi lüüa, ol- la oma isiklikkus elus tubli ja teha avalikkuses tähelepanu leidvald as- ju, ei ole siiski tunnuseks HEALE EESTLASELE.

Seal on vaja veel seda, et eestla- ne peaks kalliks oma rahvuslikku kultuuripärandit, annaks seda eda- si oma järeltulijatele, oleks tead- lik oma eestluse olemuses, võitaks osa eesti seltskonna- ja kultuuri- e

lust ning peaks au sees oma keelt. Nagu Mälik ütles: aitaks kasvatada edasi seda põlist kultuuritamme, mis on kasvanud läbi sajandite ja mille võsud meie kõik oleme. Eesti kultuuripuust eemaldumine on na- gu võsude äravõetamine, mis nõr- gendab puu edasikasvu.

August Mälik ütles, et ta on ko- genud mitmel puhul neid võsude äravõetamisi. On eesti vanemaid, es ei kõnele lastega emakeelt ja jät- vad nad nii välja oma kultuuripä- randist. On ka neid, kes on väga tublid ja teevad suurt karjääri, kuid paraku ei pea omaenda ühis- konnaga ega kultuuriga kontakti. Neid ei saa lugeda headeks eest- lasteks, arvas A. Mälik.

Lähemalt Vabaduspäeva aktu- sest lehekülgedel 7 ja 9.

E. V. aastapäeva aktuselt. Esinejad alt Senta Mõök, pianist Harri Kiisk, viuldaja Celia Aumere ja Stockholm Eesti Meeskoori dirigent Lembit Leetmaa koos heililooja Juhan Aaviku ja tema abikaasaga. Aktusel kandis Celia Aumere ette prof. Aaviku helindi ja publik austas teda, aktusel tehti, teatavaks ka lauluvõistluse tulemused, kus 4 auhinda langes J. Aavikule. (EPL-foto Lepper)

EESTLASED LOS ANGELESIS MAAVÄRINGUS

LOS ANGELES (EPL) — 9. veebruaril tabas Los Angelesi piirkonda maaväring epitsentru- niga Newhalli linna läheduses asuvas Saladale kanjonis. Kan- jonitada sai tugevamini epitsen- trumi piirkond, kus majad va- risesid kokku ja inimesi jäi nen- de alla.

Piirkonnas elunev eestlane Los Angelesist kirjeldab: — Kell 6 hommikul. Meie kergeit ühepere- konnaelanur haarah äkki jõlli- ne raputus. Seisud värisevad, aknaklaasid kirisevad ja kõik, mis on riistalt, paiskub põrandad- le. Elektrikontaktid lõh- vail- ja hele silvatus ja kogu linna- on äkki pime. 20 sekundit jooks- tul töötas maja hirmuäratavalt. Esimesele tõukale järgnevad uued ja viie minuti jooksul tinned, et su elu on määratavate loodusjõu- dede käes. Siis on kõik üle ja võid tekkivad tõhuvahetus üle- vaadet saada tekkunud kahjustest. Järgneb uusi, vähemaid tõu-

keid, kuid kurjem näib olevat möödas..."

Maaväring tekitas praod Van Normani veereservuaari tammi, mistõttu ametivõimud kiiresti eva- kueerisid piirkonnast 80.000 in- mest, nende hulgas eestlasi, kuna kartia oli tammi järeleandmist. Seda suudet viältida kiire vee- pinna alandamisega. Maaväringu majanduslikud kahjud on suu- red. Need on tabanud ka palju- sed eestlasi. Nagu kohalik Eesti Seltsi esimees Avo Piirisild sele- tab, on eesti perekondade kah- jud eeskätt piirdunud pragune- nud majadega ja lõhtud inven- tariga — keegi vigi ei ole saa- nud.

Avo Piirisild ütles:

— Kõik on löödud kodudes se- gamini: raamatud ja köögitarbed, kortsinais on praod ja kraanivesi on nii valge, et seda ei julge juua. Aga küllap me aegapidi hakkame jälle elama, kui ei tule uut prahmakat."

EPL

27. veebruaril 1971

KUHU TÜRITAKSE?

Kuhu tüürib Rootsi? Nii küsitakse välismaailmas pärast selle kui teatavaks sai, et Rootsi valitsus on valmis kasutama lokauti omaenda kaitsevõime ohvitserkonna vastu — esimene sellesarnane konfliktabiinõu, mis kogu maailmas ajaloo kestel on esinenud. Lokauti-ahjatus puudutab umbes 3000 ohvitseri, mis on üle poole kaitsevõime kaadrist. Kuigi valitsuse pool väidetakse, et lokaut riigi kaitsevõimeid ei puuduta, siis sõjavägede ülemjuhataja reaktioonist selgub, et siiski tekib tõsiselt lüüki praegu ühistegevustesse olevate kaitsevõime ühustele väljaõppe, veel rohkem aga ideelisel, kuna välismaailmas jaalikul naerulise ja tehakse järeldus, et Rootsi oma riigikaitset ei võtagi tõsiselt.

Kuid ohvitseride kasarmust väljasulgumine ei ole ginus silmatorikav võitlusabiinõu valitsuse poolt. Seda on kahtlemata ka kõrgemate koolide õpetajaskonna õpetamisest eemaldamine ja teadlaste kõrvaldamine oma uurimistööst. Kokku puudutab nüüd tööturakonflikt juba ligi pooltadaht tuhat inimest, kellest aga streigib vaid pisut üle 100.000-nede. Kõik teised on riigi poolt koju saadetud, et "pehmedada" streikijate organisatsioone, sundides neid maksma oma streigikassadest toetust ka lokaalidaga tööl kõrvaldatute suurele väele. Kuid sellega on käima pandud ka rased, mis konfliktit pidevalt laiendab, tekitades kiirelt kõrvaldamist paljudel teistel, konfliktist eemalseisvatel aladel, kus töötajad tuleb koju saata suurel arvul, näit. transportivõimaluste katkemise tõttu. Võime vaid konstateerida, et seekordne tööturakonflikt puudutab nii otsestelt streigi, kui ka lokauti ja kõrvaldamiste osas rohkem eeskäsi kui kunagi varem.

Kuhu tüüritakse, võib küsida ka siin Rootsis, kui tähele panna konfliktit olemust ja sellega üles käristatud meeleolusi. Harilaste streiki kujutatakse kui mingit "ülemklassistreiki", nende nõudmisi kompensatsiooniks eelkalliduse tõusule kui ühiskonnakajalikele ja põhjendamatule. Ühte patta heidetakse selle juures nii tõelisel kõrgpalgalisest kui ka madalpalgalisest, sed ka selliselt on küllaladest nii harilaste kui ka ohvitserkonnas. Jäib mulje, et selle propaganda eesmärgiks on jätta muljet, nagu oleks tegemist mingi ühe "klassivõitlusega", kus tõendajad, et riigi pühaks kohuseks on seda klassi palgale panna, et nii võimaldada tõeliselt ühevärsust, "jämlik-beti" palgatamises, st. võimaldada madalate sissetulekute töstmist tole "ülemklassi" arvel. See võibolla liidab kokku valituserakonna ühiskuse võitluseks, küsitav on aga, kuhu see viib pikemas perspektiivis. Praegune majandusolukord kui ka palgatamise kiire tõus viimastel aastatel on ju lõpuks tekkinud valituse enda majanduspoliitikat ja maksustamist, kus kõrgete brutopalkade pealt profiteerib enim riigikassa. Kuid kui vaadelda ajakirjanetuses avaldatud võrdlustabeleid rendipalkade osas ka madalamates astmetes, siis rõhuvad, et suures osas on ka seal toimunud taseme langemine, vaatamata brutopalkade suurenemisele, sest maksud neelavad efektiivselt ära n. n. palgatõusud.

See aga tähendab, et pinevus ei puudu ka tööturul SR-l. Neid pingeid valgustasid eriti muljed arvukad

"metsikud" streigid, milliseid ka sel aastal on tekkinud. Neist oli valitsusele ebamugavaim riiklikus kaevandusettevõttes LKAB-s toimunud suurstreik, kus nii valitsusvõim kui ka ametühingud, kellele see oli umbumadusosalvadeks, käitusid üsnagi ettevaatlikult ja "siidikkinnastega". Seda üllatavam oli nüüd riigi poolt konfliktit kiire üleskrüvimine öieti enne kui SR ja SACO jõudsid sisuliste läbirääkimisteni — iseloomustav streigi puhkemisel oli just streigi alustajate süüdistus, et riigi kollektiivlepingute sõlmimise organ, Avtalsverket, ei esitanudki öieti oma-poolseid vastutepanekuid. See toimus n. n. pro forma alles konfliktit käigus. See kõik näib kindatav avalikkuses ilmunud spekulatsioonide, et konflikt on parteipoliitilistel kaalutlustel lastud paisuda praeguste dimensioonideni, tagaplaanile jättes riigi huvid.

Tähelepanu väärib ka sotsiaaldemokraatlikus pressis kerkinud nõudmine valitsuse vahele astumiseks. See tahab jätta muljet, nagu oleks valitsus erapooletna väljaspool konfliktit. Ometi on ju just selles konfliktis valitsus üks konfliktipooltest ja veel selline, keda nagu eraeetevõtjat, vaevalt streigiga üldse mureda saab. Ja kes pealegi on kõike teinud, et konfliktit tabaks võimalikult laialt, mille taustal siis võidakse välja tulla uute seadusandlike abinõudega streigiloiguse piiramiseks valitsusaparandis. On tõsi, et siin maal on streigiloigus laiemalt maailmas, kus isegi näit. ohvitseridel rügemendile ülemast allapoole on võimalus streikida. Erandiks on aga politsei, kes teatavasti viimase ajal on vägisi kippunud "metsikuse" streiki, tingituna mitte ainult madlast palgatamemest, vaid ka töökoormuse kiirest kasvust alalistel demonstratsioonide ja saatkondade valvamisest tõttu.

Küsimus seisneb nüüd selles, kuidas konfliktit jälle välja pääseda. Valitsus loodab, et lokauti ulatus tühtendab streigikassad ja sunnib harilastele ahistama. Kuid siinani võib veel palju juhtuda, mis riiki ennast kahjustab. Sellepärast oleks loomulikem tee läbirääkimisteni jõudmine, mis võimaldaks mõlemal pooltel taandumise ilma "nagu" kaotamata. Kui see ei toimu, siis annavad poliitilised järeldused kaua aega tunda, kuigi streikijate vastupanu õnnestub mureda.

KLA

Tunnustus

Koduma oкупatsioonini propaganda ümber Eesti Päevalehele ja selle toimetajale jatku Kodumaas juba teist numbrit. Valatakse oht-rasti valet ja tõrva ilmses lootuses, et eestlastkond läänest on nüüd küps rahvuslikuks kokkuvarisemiseks ja okupantide rüppe langemiseks. Tsi-teritakse suure õhinaga kõike, mis sealsete propagandaeksperimentide arvatav tähendavalt lääne vaba eest-luse "lõpuspurvi" hingusele mineku eel. Nähtavasti on aga midagi siiski, mis nende plaanidega ja ootustega ei klapi, kuigi hüüatakse, nagu oleks okupatsioon juba lääne eestlaste hinge onale saanud. Üheks takistuseks on teel Eesti Päevaleht. Sellel siis nood valusad karjatused. Eesti Päevaleht täidab ilmselt hästi oma ülesannet ja võtab seda tunnustusest vaevalt pooli.

VÄLISKOMMENTAAR

STRATEEGILINE KOHAVAHEATUS

Kui USA ja N. Liidu vahelised läbirääkimised strateegiliste tuumrelvade piiramiseks 1969 hülisõngisel algasid, olid pooled kokku leppinud, et kõnelused on täiesti salajasel. See oli venelaste kindel nõudmine ja sellest on teatavasti ka rangelt kinni peetud. Avalikkusele jäi teadmata, mis toimus läbirääkimiste avamisel Helsingis 1969 lõpul, nende jätkamisel Viinis 1970 kevadel ja kolmandas voorus uuesti Helsingis sama aasta sügisel. Aga nüüd on vene parteileht Pravda järsku tõstnud saladusliku läbirääkimiste senisel käigul. Pikemas artiklis kommenteerib Kremli häälekandja läbirääkimiste arengut ja analüüsib praegust olukorda, paljastades niivisi aga ühtlasi Nõukogude juhtkonna kohavahetust läbirääkimiste protsessis.

Pravda õigustab oma sõnavõttu vajadusega liikuda ümber ameerika ajakirjanduses esinevaid arvamus- ja väiteid, et N. Liit viivitab shiilikult läbirääkimiste käiku strateegiliste tuumrelvade piiramiseks. Kremli häälekandja kinnitab nüüd kõige tõsisema nioga, et Nõukogud olevalt omalt poolt tõesti huvitunud kokkuleppe, mis oleks vastuvõetav mõlemale poolele. Seda silmas pidades annab leht mõista, et kui läbirääkimised ikkagi lõpevad tagajärgelult, siis polevat see suguti Nõukogu süü. Vastupidi, tegelikult olevat lugu nii, et Ühendriikide sõjaväelised ja tööstuslikud asutused kartvat võimaliku kimpimist riigikatte eelarves ja seepärast katusvat nad raskendada läbirääkimisi kahtluse levitamiseks ameerika massmediumites Nõukogude kavatsuste suhtes.

Kõik tundemärgid näitavat, seletab Pravda, et imperialistlikud ringkonnad teevad kõike võimaliku uute ülimooduste relvade soetamiseks, mis viivat müüdi uue vooruni kulukas ja ohtlikus võidujooksus. Ta süüdistab samas Ühendriike püüdlustes kõvendada laevastikku ja luua uusi tugikohti India ookeanis, mis tähendavat ohtu nii N. Liidule kui muudele sõltumatu riikidele. Seepärast polevat ka imetada, et ameerika ajakirjandus ei tahtvat midagi teada ka ameerika tuumrelvade küsimuse arutamise, mis on pai-

gutatud N. Liidu ja teiste sõltumatu riikide maade lühedestesse piirkondades. USA viivat küll nõustuda strateegiliste tuumrelvade piiramise-ga mõlemal maal, kuid mitte N. Liidu piiride läheduses, vaidad Pravda.

Kremli häälekandja paljastus muutub arusaadavamaks, kui meenutada, et juba 1966 püüdis president Johnson äratada Nõukogude juhtkonna huvi läbirääkimiste vastu ettepanekuga, et mõlemad super-võim loobuksid võidujooksust nii kaitserebotite alal. Kuins hulk aega enne kui Moskva üldse vastas ja viimaks teatavaks tegi, et läbirääkimiste on mõtet ainult siis, kui arutamisele tulevad peale defensiivseid ka ofensiivsed tuumrelvad. Sel ajal algasidki läbirääkimised Helsingis 1969 lõpul. Ent siit peale on poolte seisukohad nähtavasti muutunud. Kremli häälekandja ütleb nüüd avalikult, et probleem on nii ulatuslik, et tuleb alata kaitsesüsteemi piiramise-ga. Seda ütles president Johnson juba ühe nelja aasta tagasi. Nüüd aga on USA asunud seisukohale, et ofensiivseid tuumrelvade piiramine on niisama vajalik, kuna Nõukogude vastav arsenal eriti SS-99 rakettide näol on kujunenud nii suureks, et seda peab pidurdama.

N. Liit omalt poolt on algusest peale väitnud, et läbirääkimised peavad hõlmama ka ümmarguselt 500 ameerika lennuki (Lääne-Euroopas ja Vahemere ruumis, mis on varustatud tuumrelvadega. USA olevat aga keeldunud seda küsimust arutamast. Selle asemel tahtvat aga USA võtta

arutamisele ümmarguselt 700 nõukogude raketti, mis omavad keskmist laskelaatust, ja on suunatud märkade Lääne-Euroopas. N. Liit ei taha aga neist kõnelda, põhjendades oma äärmuslikust väitega, et need raketid pole sihtitud Ühendriikide pihta ja järelikult ei kuulu ka "strateegiliste" relvade hulka. Kõigest sellest paistab püüab Pravda jätta muljet, nagu oleksid peamiselt Ühendriigid süüdi selles, et läbirääkimised strateegiliste tuumrelvade piiramiseks on seni jäinud viljatuks. Kremli häälekandja väidab aga nüüdki sellest, Nõukogude juhtkond esmalt viivitas ligemale kolm aastat läbirääkimiste algamisega üldse. Ta väidab ka sellest, miks Kremli läbirääkimiste käigus on ette võtnud strateegilise kohavahetuse. Ta ei või reeta, et läbirääkimised on N. Liidule ainult üheks abinõuks ürituses, mis vii teisi tuumrelvade poolest Ühendriikide ette jõuda.

A.K.

Ameerika toetab vabaduse taotlust

USA välisminister William F. Rogers saatis Eesti Vabariigi 53. aastapäeva puhul E.V. peakonsulile saadiku ülesannetes Ernst Jaaksoni ellijärgneva lühituse:

Lühetan Teile erilise heameelega tervituse ja parimal soovidega Ühendriikide valitsuse ja rahva nimel Eesti iseseisvuse väljakulutamise 53. aastapäeva puhul.

Eesti rahva püsiv ja julge võitlus oma rahvusliku kultuuri ja identuse säilitamiseks ja elasti-kandmiseks võõra domineerimise all andis viljakat tulemust 1918. aastal, mil see võitlus saavutas oma eesmärgi iseseisva riikliku olemasolu näol. Peale traagiliselt lühike-se ajavahemiku lõpetas võõras inter-ventsioon selle iseseisvuse ja eesti rahvas astus uuesti resoluut-selt võitluse vabaduse ja riikliku enesemääramise õiguse eest. Need õigustatud rahvuslikud taotlused kasuvad jätkuvalt esile arusaami-st ja sümpaatiat ameerika rahva ja vaba inimkonna poolt kõikjal.

Ühendriikide valitsus on pidevalt keeldunud tunnustamast Eesti vä-givaldselt liitmist Nõukogude Liidu-ga ja tõestab sellega selgelt oma toetust Eesti enesemääramise õigu-sele.

EESTI PÄEVALEHT

Eestiska Dagbladet

Peatoimetaja Juhana Kokla

Vastutav väljaandja

(ansv. ütg.)

Arvi Moor

Toimetust ja talitust:

EESTI MAJAS Stockholm:

sissekäik Kocksgården 3

Address: Box 16320,

103 26 Stockholm 16

Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstuna Jüri Aus

Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,

631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72

Tellimispostigiro nr. 28650

Kuulutustarvete postigiro 60 59 00

-0, Eesti Päevaleht Förlags AB,

Stockholm

Tellimishinnad:

Aasta kr. 129:-

Termin (4 kuud) kr. 45:-

Kuu kr. 12:-

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT

FÖRLAGS AB

Trükkija: Eskilstuna-Kuriers

Tryckeri AB Eskilstuna 1971

Haapsalu koolide kokkutulek

Stockholmi Eesti Majas toimus laupäeval, 20. veebruaril Läänemaa ühisinguasiinimise endiste õpilaste kokkutulek koos Haapsalu rootsi giinnaasiumi õpilastega. Vaatama-ta rongistreigile oli osavõtjad saabu-nud isegi kaugeimast Rootsi osa-dest. Kõos c. 130 inimest.

Korraldava toimekonna nimel tervitas Evald Tammet, misjärele John Lindström, Haapsalu eesti giinnaasi-umist võrsunud Enskede koguduse kirikuõpetaja, pidas palvuse surma läbi lahknud koolikaaslaste mälestamiseks. Esimese lennu vilistlane Vanda Aamispere süütas iga nime ni-metamisel üle mälestuskünlala. Lauil-d korrali.

Koosviibimise kestel meenutasid Haapsalul ja tema kooli Johan Kokla ning Hugo Mickelin, neist viima-ne jutustas, kuidas oli eestirootsi noortel õppimine eesti koolis enne kui asutati rootsi giinnaasium. Eesti giinnaasiumi lõpetas 23 eestiroots-last. Dotsent Elmar Nymän, Haapsa-lu Rootsi giinnaasiumi vilistlane, andis Russwurni järele pildi Haapsa-lust ja selle koolidest moodunud sa-jandil.

Korraldava toimekond valiti tagasi, et kooskõmmise traditsiooni jätkata.

Vene kahurid Aleksandrias

ALEXANDRIA — Venelased var-javad tavaliselt eriti hoolega oma sõjalisi saladusi uudishimulike sil-made eest kui Egiptuse sadama-linnas Alexandrias on vene õhutõr-jekahurid igale egiptlasele kilega-katsutavas kauguses.

Osa neist rakettipateridest on üles seadud Alexandria sadama piirkon-nas, kus uudishimulikuks võivad nei-nelle läheneda saja jala kaugu-sele. Lääneriikide vaatlejad märgi-vad, et Kairos võib näha ainult üks-ikutele juhtudel venelasi, kuid Alex-andrias leidub neid rohkearvuliste-ning sadamas on alati terve rida lae-vu, mis sõidavad punase sirbi ja va-sära lipu all.

Simas Kudirka

Ameerikas vananevad uudised kiiresti. Uudis, et USA merevägi andis välja venelastele leedu asü-lantsija Simas Kudirka, peaks ole-ma juba ekspediteeritud ameerik-lastele alateadvusse. Kuid nähtavasti on asi olnud valus ja liinud va-badustarastavatele inimestele sü-damess. Ega siis müüdi asi ei piis-i edasi päevakorral kõrgeimal pool — rahvaesinduses. Kongressi Esindajatekoda võttis vastu ettepa-neku trükkide sündmust uurinud parlamentaarse komisjoni raporti veel lisatrukina 2000 eksemplari, et võimalikult paljud inimesed admi-nistratsioonias ja riigikaitse võiksid sellega tutvuda. Illinoisi rahvasa-dik Ruinski nõudis valvelaeva "Vigilant" ümbernimetamist "Si-mas Kudirkaks", millega spontaan-selt ühines 15 rahvasaadikut (Ku-dirka väljandmise-drama toimus "Vigilantil") ja välisministeerium deklareeris, et ümbernimetamiseks ei ole takistusi. Uurimiskomisjoni aruandem muide rõhutatakse, etri-glasutustes, kaasa arvatud, välis-ministeerium, tule kiiresti korral-da kursust sõnade vabaduse ja asü-liloiguse mõistete sisu selgitami-seks, mis nähtavasti ei ole pal-judele selged.

See ilmes äsjaasest riikliku oke-anograafia uurimisustuse ringkir-jast asutusele kuuluvate riigi lae-vade kaptenitele: põgenikele tule võimaldada sahtlil, kuid et tohi vastu hakata katsetele neil relva-jõuga USA laevalt ära viia. Nii-sis on see venelastele nüüd teata-tud...

Göteborgi Eesti Naiskoori kontserdilt 14. veebruaril. Pildil vasakult Hilja Saarne, koorijuh Harry Trvus, Hilja Ivalo ja Lisbeth Vecchi. (EPL-foto O. Kopler)

Kekkose "salapärase" 17-es reis Venemaale

HELSINGI — "Mitu sõda Soome ja N. Liidu vahel olei oja, enne kui teatud parempoolset ringkonnad hakkavad talpama muuhulgas ka seda, et idapoolse naabermaa juhtidega saab usalduslikult läbida", küsis Soome president Kekkonen enne oma 17-ndat reisi Moskvasse. Tegemist on nn. mitteametiliku jahireisiga, mis korraldab Kremli juhtide poolt Savidovo külas, mis jääb Moskvast umbes 120 km loodesse. Kekkonen ärritust põhjustas väliskomisjoni parempoolsete liikmete suhteliselt negatiivne reaktsioon presidendi järjekordse viisi-idi puhul N. Liidu.

Loomulikult ei vaadelda Soome persidendi jahireisi Venemaale ainult kui "tervislikku vaheldust vabas õhus", on kindel et Kekkonenil olid ette nähtud ka läbirääkimised Kremli troikaga poliitilistel teemadel. Kõikumine seisab vaid selles, mida läbirääkimised sel juhul olei käsitlevad. Juba mõni aeg tagasi on venelased Soome suhtes avaldanud soovi, et Soome majandust tuleks senisest tugevamalt liita N. Liidu omaga.

Näiteks oleval ülimalt otstarbekohane kui teatud tehaste tootetid valmistataks ühiselt: üks osa Soomes, teine Venes. Moodsus kui selline vahendaks Soome sõltuvust ka suhteliselt kaugel asuvast Lääne-Euroopast, väidavad venelased.

Peale selle liiguvad Helsingis kuulused, et alles hiljuti olevat Soomet külastanud mõned N. Liidu valitsuses kaunis kõrgele positsioonile olevad tegelased. Külastus oleval toimunud "eraviisiliselt" ja suurima saladuskaits all.

Igal juhul võtsid Urho Kekkoneni Moskva lennuvälja vastu kõik kolm Kremli tipp-potentaati: Kosõgin, Brezhnev ja Podgornõi. Soome külalase tõi Helsingist ära vene Aerofloti ekstralennuk ja nii vastuvõttev troika kui ka Kekkonen ise esinesid karusnahksetes pappahades. Ainus vahe seenes selles, et Soome presidendi pappahääl oli venelaste omast vähemalt poole suurem ja karvasem ning meenutas pähevisitud beinasuletat.

Diplomaatilised ringkonnad oletavad, et "jahiläbirääkimistel" kindlasti diskuteeriti ka niinimetatud Euroopa julgeolekukonverentsi. Sel juhul soovivat venelased, et eeskätt Soome aitaks kaasa taolist konverentsi kokku kutsumisele. Idabloki riigid on omalt poolt küsimust arutanud Bukarestis, kus alles äsja toimus Varssavi-pakti riikide välisministrite kokkutulek. Eventuaalselt toimuks julgeolekukonverents Helsingis.

Siemens Siwamat Den lilla tvättautomaten för den nya livsstilen

Nästan 2/3 av hushållstvätten är idag finfärgad och kulörig. Det ställer nya krav på tvättmaskinen. Siemens Siwamat är anpassad till den nya livsstilen. Stor möda har lagts ned på utvecklingen av just finfärgat programmet. Siwamat får 3-4 kg torr tvätt och är platsnål: 64 cm hög, 52 cm bred, 60 cm djup.

normalms radio & elvaruhus ab

Svandammsplan 2
Hägersten
Tel. 45 13 50

A.K.

Kremli mäng eelarvetega peidab tõelist olukorda

Nõukogude Liidu majanduses kehtib teatavasti viisaastakute süsteem, millega tehti algust 1928. aastal. Sedaviisi on kavakindlalt tahetud kindlaks määrata, mida Nõukogude juhtkond riigi majandusliku elu arendamisel lähema viie aasta jooksul kõige tähtsamaks peab ja mida nende alamael seis ajavahemikus oodata võivad. Huvitaval kombel ei tehtudki esimeste viisaastakute puhul saladust, et peamiseks eesmärgiks on N. Liidu reivastatud jõudude ülesehitamine, mispärast rahvas üldiselt pidi piksirihma pingutama. Pasketööstuse sihikindel soodustamine ei jätnud kuigi palju ruumi põllumajanduse arendamisele ja laiatarkaupade tootmisele. Alles pärast Teise maailmasõja lõppu hakkas sihiseadmine viisaastakuplaanides aegamööda muutuma, kui reivastatud jõudude ja rasketööstuse kõrval tehti rõhker juttu ka kergetööstuse arendamisest ja põllumajanduse toetamisest.

Iseloomustav selles mõttes on eriti Hrushtšovi valitsemise ajal parteikongressil 1961 heakskiidetud kava, milles avalikult kuulutati välja võidujooks Ühendriikidega. Viisaastak 1961-1966 pidi vähemalt ette valmistama pinda selleks, et N. Liit hiljemalt 1970 jõuaks Ühendriikidest ette põllumajandusliku tootangupoolt. Tegelikult sädi sellest eesmärgist kaugemale maha, kuigi lubadus püsis ka Brezhnevi ajal 1966 kinnitatud viisaastakuplaanis.

Lõuannestumise põhjus seisab tõenäoliselt selles, et kunagi 1963 on plaani salaja kärbitud ulatuses, mis andis viimase viisaastaku teisele poolele hoopis uue suuna.

Sellele suunale vihjavad selgesti nii nõukogude tuumrelvade arsenalikiire täiendamine kui sõjalaevastiku hoogus juurdekasv viimasel aastatel.

Nüüd on vene ajakirjanduses avaldatud järjekordne "kava" viisaastakuks 1971-1975, mis peab tulema arutamisele parteikongressil 30. märtsil. Torkab silma, et uues plaanis ei ütleka konkreetselt ühtki sõna riigikaitse kulude kohta. Probleemist minnakse mööda lühikeste lausega, et "Nõukogude kaitsejõu jätkuv juurdekasv kindlustatakse". Teisel märgitakse, et "koos laiendatud reivastatud jõududest ei tehta. Nõnda tekitatakse muljet, nagu oleks Kremli peamine tähelepanu pöördunud rahva heaolu tõstmisele. Eelmise viisaastakuga võrreldes lubatakse nüüd investeerimisi põllumajandusse, kahekordistada ja kanda vastavalt hoolt laiatarkaupade tootmise suurendamiseks eest. Neist lubadustest hoolimata on tarbijal vaevalt põhjust oodata olukorra nimetamisväärset paranemist lähemalt aastatel, kuna nõukogude rasketööstuse soodustamine püsib edasi.

Peamurdmine jätkub: Ehtsad või võltsitud Nikita mälestused?

WASHINGTON — Kas Hrushtšovi meenuaariid, mis ilmusid äsja läänemaailmas on ehtsad või võltsitud? Polemika selle ümber kestab edasi ja seni pole jõutud mingile kindlale otsusele. USA välisministriumis luureosakonna ülem Ray S. Cline kutsus hiljuti selle küsimuse antumiseks kokku 20 eksperti, kelle hulka kuulusid N. Liidu olude asjatundjad CIA-st ning sõjaministriumist ja samuti endised saadikud Moskvast. George F. Kennan ja Llewellyn E. Thompson. Ekspertid leidsid, et üldiselt on meenuaariid ehtsad, kuid nende juures on ilmselt teostatud muudatusi ja parandusi.

Samuti pandi tähele, et informatsioon, mida vajati raamatu jaoks, on hangitud mitte kõik samaaegselt. Kuidas aga anti luba käsikirja avaldamiseks läänes, selle kohta ei osanud ekspertid midagi arvata. Teose väljenduseis on üldiselt anti-stalinlikult kuid praegune režiim pidi andma raamatu avaldamiseks oma nõusoleku. Mõned leiavad, et teatavad elemendid N. Liidu salapolitiseis tahtsid sellega praegust juhtkonda häirida.

Ka Inglismaal on raamatu kohta avaldatud mitmeid eriarvamusi. Kaulukas "The Guardian" nimetab seda koguni CIA väljameetluseks, kuid endine inglise saadik Moskvast, Sir William Hayter peab seda ehtsaks. Enamus inglise vaatlejaid arvab, et meenuaariid on kõigepealt KGB poolt ümberkirjutatud ja osakorrad muudetud läänese. Prof. Leonard Shapirõ aga kirjutab Londoni "Sunday Times": "Moodsa ajaloo dokumendina on need meenuaariid täiesti väärteatud. Hästi märgitud, KGB, Kõll Lenin oleks selle ilia naernud." Tõenäoliselt sinnaa läänemaailmas oleks võimeline tõe jaoks seadma Time'i/Life'i kirjutust, milline selle asimeena välja andis, kuid seal eelistatakse väikida.

"Sensatsioonilise" uudisena avaldas Tallinnas ilmuva parteiajaleht "Rahva Hääl" oma 13. jaanuari numbris teate selle kohta, et esmakordselt olevat sõdatatolvel müügie lastud värskeid kurke, salatit ja rediseid.

Rasvase kirjurga ajalehele esiküljel tootud teate põhjal on värske sead-vill valminud Saue kõigilvilkasvatustesse tuu sellele, et seal on tarvitusse võetud päievaalguuselambid, milledega kasvunaja varustati mõõdukund aastal. Kui palju Saue kõigilvilkasvatust värsket salatit ja rediseid müügie laskis, ei märgita, kuid kurkide osas ei tehta "saavutusest" saladust — tervelt 100 kilo kurke soadetud tarbijate lauale.

Austria äri saksa ristidega

VIIN — Austrias tegutseb mitu ettevõtet, millised teevad head äri sellega, et müüvad natside enbleeme, nagu näiteks raudristid, rüütli-ristid, SS-tunnused jne. Eriti lokkab selliste müüesemete eksport Lääne-Saksamaale ja Ameerika Ühendriikidesse.

Juutide dokumentatsioonikeskuse juhataja Simon Wiesenthal, kelle erialaks on Hitleri kaastöölise jälitamine kogu maailma ulatuses, väidab aga, et suurem osa sellisest kaubast läheb Lõuna-Ameerikasse, kus elab suurel arvul endisi kõrge positsiooniga hitlerlasi. Üks sellise äri esindajaid on omaks võtnud, et pakitüüdenatsienblime lähevad Lõuna-Ameerikasse vähemalt kord nädalas ja adressatidel on saksapärased nimed. Lääne-Saksamaal kehtestati pärast sõda seadus, mis keelab natsismiaegsete vormiriete ning embleemide kandmist ning produtsiirumise. Austrias on nende kandmine samuti keelatud, kuid valmistamise osas ei kehti mingisuguseid takistusi.

1000-mehe malevõistlus

Dagens Nyheteri poolt korraldatud 1000-mehe-males võitis üllatuslikult 17-aastane gümnaasiumõpilane Tom Wedberg Djursholmist, kes osutus eriti andekaks ja tugevaks maletajaks. Üks eedastades Rootsi meistrit Börje Janssoni Üpsalast, kes jäi kaotusega Wedbergi vastu teiseks.

Wedbergi viimaseks partiiiks oli match eesti meistermaletaja Reedik Endi vastu, kellega ta saavutas viigi. Kuna tal siis oli Janssoniga võrdel arvul punkte, tuli nende vahel lahutamäng, kus Wedberg võitis, saavutades kahest mängust 1,5 punkti. Reedik Endi oli poolfinaalis oma grupis kolmas.

Vene roll Vietnamis

WASHINGTON — Ühendriikide luureandmete põhjal on N. Liit ja Puna-Hiina 1965. aastast alates kunni seni ajani levereerinud Põhja-Vietnamile 100 MIG võitlusalennukit, 450 radarijaama, varustust 40-le raketijõrje potaljonile, 200 ühufõrje kahurit, 25 000 veoautot ja tuhandete kaupa automaatrelvi. "Kui see relvade juurdevool järsku tsüksestada", märgib üks Ühendriikide sõjalisi eksperte, "siis oleks sõjal juba homme lõpp."

Eino Joandi 60-aastane

Eino Joandi

Stockholms Frueingeni täitub 2. märtsil 60. eluaasta Eino Joandi, eep-tegela ja AEG televisiooni-töökoja juhatajal.

Oled sündinud Tallinnas, käinud seal Reaalgümnaasiumis, hiljem Järenda Põllutöökoolis, mille lõpetasid 10 lenu liikmena. Kooli lõpumärk külvajaga kuulub Sinu idealismi. Oled hajameelne filosoofiline unistaja ja nikerdaja. Isehitatud raadio meisterdajatest oled Sa esimene.

Põllumehe ideaali ja vaimu oled Sa pärandanud oma isalt, kes oli Riigikogu liige Põllumeeste rühmas – põllumeeste peres tuntud "maaparan-duse isa" nime all.

Kooli lõpetades astusid Sa Riigimõisade Valitsuse teenistusse revident-ramatupidejana. Karksis oled Kaitseliidu päalik, kust leidsid ka oma elukaaslane Anni. Ilma temata polekski nagu Joandi pere täiuslik. Ühiselt põgenesite Saksamaale, kus tegelesid laagri juhina, saades mõni aasta hiljem koos poja ja tütre-ga Rootsi, kus olete annud neile kõr-gema hariduse. Poeg elab praegu oma perega oma villas Salems, tütar USA-s. Teil on põhjust rõõmu tunda, nähes oma elusihide täitumist laste ja lastelaste sirgumise näol ning koos pühitseda juubeli sünnipäeva, kuna need on ajalisel lähetsikk.

Paguluses oled Sa algusest peale kuulunud Põllumeeste Kogude perre, kus palju aastaid oled olnud Kes-juhatuses laekur. Korduvalt oled va-litud Rootsi Eestlaste Esindusse.

Kruikeerajast koolis on saanud televisiooni tehnik ja AEG töökoja juhataja. Paljud eestlased on Sinult saanud tehnilist abi. Kui hajameel-susest midagi unustad, aitab Sind alati Anni hädaist välja.

Andku saatus teile helgeid päevi ja rahulikke hetki Mäleri kaldal õn-gerida viibutamiseks. Sõbrad ja po-litiilised aatekaaslased soovivad Sule ja Su kaasale õnne ning jõudu järgnevateks aastakümneteks. Hoia oma kõva häält ja idealismi!

A. ESTRA

Tuominen meenutab Anvelt hukkamist uutes memuaarides

(VE) Arvo Tuominen, endine soome kommunist, kes tegutses kõrgetel kohtadel N. Liidus ja kes enne Soome Talvesõda ära hüppas, kui teda Stalini poolt taheti nn. Terijõe nukuvallituse peaministriks panna, ühi-nes pärast Soome sotsiaaldemokraatidega, oli Soome parlamendi lii-ge ja kirjutas kaks põnevat mälestusraamatut – "Sirbi ja vasara tee" ja "Kremli kellad". Arvo Tuominen on nüüd vanusepuhkusel ja on kirjutanud äsja uue, kolmanda mälestusraamatu, milles paljastab Krem-li teitituseid.

Arvo Tuominen on tuttavaks saa-nud ka hüüdnime all Poika Tuomi-nen, oli Moskvas omal ajal kommün-terni teenistuses, kui see veel eksis-teenis ja kuulus kompartei kesko-mitee ja Stalini usaldusmehe Otto Ville Kuusineni lähemate kaastöö-liste hulka.

Ta töötas mõni aeg ka Stalini erasekretäriks ja oli kominterni presiidiumi liige.

Oma mälestusraamat "Kremli kel-lad" jutustab ta ka Stalini poolt teo-tatud suurest puhastustööst parteis, mida võib nimetada massimõrva-miseks. Erilise peatükki oma mälestus-raamatust on Tuominen pühendanud tema ajal Moskvas tegutsenud välis-meiste kommunistide hävitamisele. Ta jutustab poola, ungari, Balti riikide ja teiste maade kommunistide saatusest. Tema arvustuse kohaselt

neil õudusel aegadel hävitas Stalin umbes 20.000 soome kommunisti, kes pärast kodusõda olid põgenenud N. Liitu.

A. Tuominen peab ühes peatük-ki ka eesti kommunistide, peamiselt Anveltii likvideerimise juures. Mõne-del tähtsamel välismaisel kommu-nistidel nagu Bela Kunil lasti end kominterni presiidiumi ees kaitseta, teiste vähem tähtsate isikute likvi-deerimise teatati ainult tagantjäre-le presiidiumi koosolekul.

Seda tehti ka Jaan Anvelt ja te-ma kaastöelise hukkamise puhul. Mä-lestuste autoril ei ole teada, kui palju eestlasi tookord hävitati. Ta ütleb aga, et neid on olnud palju samuti nagu leedulasi ja lätlasi.

Ühes kohas ütleb Tuominen, et siudistuses Jaan Anveltii vastu on teda nimetatud ka "Pätsi agendiks".

Kirjanditevõistlus ilma Rootsi noorteta

Järjekordne ülemaailmne eesti noorte kirjanditevõistlus, mille korral-dajaks on Eesti Skautide ja Gaidide keskbüroo, Eesti Rahvuskomitee USA-s ja Eesti Komitee koolitoimkond Rootsis, jõudis lõpule ja zhürii koosseisus Karl Koljo, Kadri Niider ja Lilian Esop valis välja aubi-natööd sisse tulnud 29 kirjandi hulgast. Nende hulgas ei olnud seekord ühtegi võistlustööd Rootsi-st.

I vanusegrupp 8-11 a. Sisse tulnud 9 tööd:

1. Tiina Kald, USA, kirjutuse eest "Minu sünnipäev, auhind 25 dollarit.
2. Aldo Raadik, Austr., kirjutuse eest "Mererannas", auhind 20 doll.
3. Talvi Külli Laev, USA, kirju-tuse eest "Minu soovitud sünni-päev", auhind 15 doll.

II vanusegrupp 12-14 a. Sisse tul-nud 8 tööd:

1. Tiina Ann Kirss, USA, kirjutu-se eest "Mälestuskilde laagrist", au-hind 40 dollarit.
2. Anita Salasoo, Austr., kirjutu-se eest "Minu lemmikloom", au-hind 30 doll.
3. Lembit Salasoo, Austr., kirju-tuse eest "Sõit opaalikaevandusse" auhind 25 doll.

III vanusegrupp 15-18 a.

Hindamist leidis selles grupis 3-sis-setulnud töö seast kirjutus "Milleks on olnud mulle skautlus". Selle au-toriks osutus Kalev Ruberg Kana-dast, kellele määrati II auhind 40 dollarit.

Hindamiskomisjonil oma töö juu-res oli küsimuseks tööde algupä-ra kindlaks tegemiseiga kuivõrd iga töö on noorte oma loominguvili. Et välti-da tulevikus etteheiteid ses suhtes, soovivat komisjon edaspidi võistlus-kirjutusi korraldada eesti koolide

tundides ja skautide-gaidide koon-dustel. Aastate jooksul on selgeunud ka, et noorte üldine huvi võistlus-kirjutuste suhtes on langenud.

Kui kolm aastat tagasi oli veel osavõtjaid 49, siis oli see seekord langenud 20.

Tööd oli tulnud USA-st 5, Austra-liast 5, Kanadast 6, Inglismaalt 2, Taanist 1 ja Brasiiliast 1. Rootsi oma suure noorte arvuga oli seekord kah-jaks eemale jäänud. Sellest tuleb te-ka järeldus, et tulevikus peab seesu-guseid võistlusi korraldajad teistisi ja enam noori aktiveerima. Mõte on sel võistluses siis, kui vähemalt 10-15 prots. meie noori 8-18 a. sellest csa võtab. Seekordseid ainhinale tu-lejaid on kõik eesti koolide õpilased ja sama ka skautide-gaidide üksus-tesse kuulunud, mis tõendab, et sealt saavad noored tugevat rahvuslikku ärastust.

Vene-Fiat Tallinnas

Tallinn "Rahva Hääl" avaldas esiküljel kolmeveerulise päevavau-dise pildiga – "Edimused "Zhiguli" omanikud." Selle sissejuhatuse märgiti, et autokaupluses "Volga" olnud kauaoodatud sõidautod Zhiguli.

Üldse saabunud Tallinna 150 autot, milledest aga ainult osa mõõdvaid oiid, kuna teine osa kuulus eelseis-va raha ja asjade loterii loomisise võitude hulka. Kauaoodatud auto-dest saanud saabumispäeval uued masinad kätte Tartu rajooni vete-rinaarst Eldur Klassen, Tartu Li-hakombinaadi töötaja Rein Maidla jmt.

Ajalehele antud jutujamisel mär-kis autokaupluse direktor Pikkas, et üldse tulevat tänavu Eestis müügilie 1000 sõidautot, milline arv Eesti ala-likkonnaga proportsionaalselt on üs-na väikene.

● Inglismaal, Birminghamis võitis jalgpallitöölisi 242.000 dollarit ühe keskajaline katoliku preester, kes soovib jääda anonümseks. Mees ütleb,

"Siis algas vene OKUPATSIOON..."

Eestlased said enne Vabaduspäeva N. Vene saatkonnast kutsedid tulla vaatama Birger Jarlsgatani kinosse "Eriksberg" värvi filmi "Viimne re-likvia". Kutse oli eesti keeles ja algas lausega "Lugupeetud kaasmaa-lane Rootsis". Sellele olid alla kirjutatud saatkonnasekretär P. Toom ja ataseer V. Põhla – N. Vene saatkonna eestiasjatunehed.

Etendusele laupäeval, 20. veebruari kogunes umbes 50 inimest. Saat-konnaametnikud seisis viisakalt ki-no fuajees ja näitsid kumardades avatud saaliukse poole. Publik näis koosnevat eeskätt uudishimulikest, näha oli aga ka neid, kes järjekind-lamalt on koeksistentsi harrastanud.

Nagu oodata võis, ei olnud tegemist ainult värvi filmiga "Viimne re-likvia". Bornhöhe jutustuse järele (milline on tema nõrgim teos Villu Võituste ja Tasuja kõrval, kuid mil-lest on film tehtud, sest selle idee-liseeritakse vene vürsti Gabrieli kuni eesti maarahva abistajat ja kujuta-takse Ivo Schenkenbergi väga nega-tiivset), vaid ka propagandafilmi-ga sissejuhatuseks. Selle eel võitis saat-konnaametnikest pikem mees tervis-teseks sõna. Ja see sissejuhatav film näis korraldajate arvates olevat see tegelik "peaasi".

Tegemist oli reportaažfilmiga (tendentslikuga muidugi), mis kan-dis nime "Eestimaa" (seega mitte lihtsalt Eesti) ja mis on tehtud

ilmselt välistarvidusteks, sest nimi kordus neljas kees.

Film algas mängivate lastega ran-nal, siis tuli põnev mootorrattavõidu-soit Pirit ringtele, eesti põlevkivi-tööstus (mille kohta öeldi, et see ole-vat maailma suurimaid ja kuulsam-aid), üliõpilaste rongkäiku tõrvi-kutega maihoitlul, üliõpilasi suvetoö-del jne., kalasadamasse tuli traal-puugi laev, millise puugikoht olevat 200 meremiili rannast väljas, näidati üht maakondlikku lalulupidu sirpa-sarilpudega, künnivõistlusi trakto-ritega jne.

Künnivõistlusejalt küsiti, mis on eestlaste heaks iseloomujooneks ja üks vastas: "Rohkem tööd teha ja vähem sõnu", nõu kinnitatakse, et eestlased on praegu kõige õigem oma mõtteid mitte avalikult välja ütelda.

Muidugi ei öeldud kommentaari-des, et põlevkivitööstus on praegu "venelaste asjaks", mille produkti-oni lähel peremeesrahva teenimis-eks. Reporter mainis, et vanasti sõi-detud kirikusse hobuvankritega, kuid nüüd sõitvat eestlased pühapäeviti rohelisse autodega...

Tutvustati sellepeale autonoomi-ke parteimestest liitlööstieni ja jätes muljet, nagu rulluks Eestis töesti ää-retult palju erauutid.

Ringkääk lõppes ilusas eesti põlis-laanes, kuusjuures eesle töest Eest-i looduse ilu, kuid nüüd juba esma-kordset rõhutatud (meie keeles), et ilus on "Nõukogude Eestis".

Kui juttu oli Eestist tabanud oku-patsioonidest, siis saksa okupatsi-oni järele ütles keegi valjusti saalis: "Ja siis tuli vene okupatsi-on".

"Viimne relikvia", Bornhöhe-aine-line värvi film, on vändatud ameri-kaiku põnevusfilmina ja milles po-litiilne tendents, nagu öeldud, oli peidetud eeskätt vene vürsti rõhuta-tud idealiseerimisele, mis ju meeldib Moskva propagandistidele, kes kõiges püüavad rõhutada vene rahva suu-rat "vennalikkus" abi eesti rahvale ka vanemal ajalul.

Kargasid ära vene laevalt

ADELAIDE (EPL) – N. Vene laevalt "Novomoskovsk" kargasid Austraalias Adelaide sadamas ära kaks meestonnaliiget – laevastat Solovjev ja laevastat Stalovski – ja palusid Austraalia ameti-võimudelt poliitilist asüüli.

Mehed peitsid end laeva ärasõidu-ni, kartes, et nad muudu politsei-võimude poolt antakse välja. Kadunud oli veel kolmas mees, kellest aga selgus, et ta purjus olekus oli sattun-ud arestimajja. Selle mehe ostis ve-ne kapten välja.

Peab ütlema, et viimane aeg oli Nõukogude Liidu esindajale Austraalias võrdlemisi raske. Nii ära-karganud meremeeste vahejuhtumile eelnes veelgi halvem vahejuhtum, kus Nõukogude Liidu saatkonna hoo-nelne Canberras visati kaks pommi, mis tekitasid tunduvalt ainelist kahju.

Pommiteijaiks osutusid kaks bul-gaaria noormeest Perthist, keda vee-ti samas kunnis ja paigutati kuni koh-tuani vanglasse.

● Virgin Istandil elunevaie laev-jatariel Irma Kalvetile ja tema me-hele Karl Mörrale olid küllaliks liikluskorraldus Helen Tobias-Due-berg ja tema tütar Marja Due-berg.

Rajurite rattamatk Karlstad-Metsakodu

Rajurite põnevaks ürituseks on tänavu jalgrattamatk Karlstadist Metsakodusse 1. augustist 7. augustini. See on mõeldud nii noorematele kui vanematele rajuritele samuti vanemskautidele ja vanemgaididele. Matk hõlmab 270 kilomeetrit maanteed.

Matkajad koonduvad Karlstadis kas siis rongidega, bussidega, autodega või muul viisil. Jalgrattad võib ron-giga ette saata. Karlstadist ja hiljem Metsakodust koju.

Ettenähtud matkarada kulgeb järg-miselt: Karlstad-Kristinehamn-Gull-spång-Hava-Karlsberg-Hjo-Tidaholm-Metsakodu, kokku 270 kilomeetrit pedalisõitumist.

Tee on looduslikult väga kaunis. Kui kohale saabume, algab male-valaager, mis toimub 7.-15. augustini.

Registreerimine matkaks toimub märtsi kuus.

Tingimused ja eelused osavõtuks: 1. Jalgratas, 2. Hea konditsioon, 3. Et oled optimist ja 4. Hea meeleolu!

MART

Tänapäeva muinasjutt:

Kuidas Coco Chanelist sai Maailma Moekuninganna

Parisis suri jaanuaris üks tõeline kuninganna, hüüdnimega "Coco". Tema võlvuim ei hõlmanud ainult moeilm, vaid ka kauneid kunste ja paljude tähtsate meeste südämeid. Selle omapärase taltekindla ja äärmiselt pedantse naise pikk elutee on tõeline Tuhkatriinu muinaslugu.

Aastakümneid on kogu ilma maailma moode domineerinud Chaneli sportlikud kostüümideid lõdvalõime-lisest paela äärestatud tveedist kõige kaunimad värvikombinatsioonid. Need igal keelaajal sobivad ajatu joonega kostüümid on tühanded naised püüdnud pinnast küsimusest: mida ometi selga panna? Chanel oli ka esimene, kes musta kleiti hakkas kandma peortetusena ja mitte ainult leina puhul. Ta lannseris nais-te pulloverit, tõmbi ninaga kingad ja pika inglise koolipoiste sallit. Suurima kuulsuse saavutas ta ga oma lõhnailiga, mille maguskirbe "Number 5" on aastaid olnud tühanded naiste lemmikparfüümiks.

Coco Chanel, keda moeringkondades hüüti "La Grande Mademoiselle" (Suur Preili) suri miljonärina, ent üksikuna oma luksussviidis Pariisis Ritz-hotellis 10. jaanuaril õhtul oles kogu päeva töötanud uute kevadmoodide kallal.

Vitaalne 87. aastane moelooja ka-vandas tänavuse kevade roosa, valge, beehi ja tumesinise. Temast räägitakse aga, et ta oma parimad värvikombinatsioonid saavutas sega-des kirju lillekimbu õieletit, mille kirevada kogumiku järgi temale töötavad tekstiili eteljed siis lõnga-de niisid valisid.

Chaneli ideed olid ka mitmera-lised kuldkiite ja keed kaela ün-ber ja must rosett juustes kuklal, samuti väikesed madruse ja lendu-rimistikesed naistele.

Tema posthuumset moenäitust aus-tas prantsuse presidenti abikaasa, kes istus tumesinises chanel-kostüümis N. Vene ja USA saadikute naiste va-hel ümbritsetuna nutvatet ajakirja-nikest ja ostjatest. Ja kõik kuula moemaja äärmiselt hoolitsetud vili-nusega mannekeeni — Coco Chanel kontrollis isegi nende küüsi ja alus-pesu, mis pidid olema tiptop korras — tantsisidki trepist alla sama dis-tiplineeritud hoiakuga ja hirmuga südames nagu oles nende Mademoi-selle ikka veel seisnud 21. trepiast-mel. Ogavasti asetatud peeglite abil võis ta kogu näitust niimoodi jälgi-da, ilma et teda publiku poolt oles nähtud. Ka moereviide saali oli peeglit, mis modelli lõputus reas vastu peegeldas. Selle peeglitriikiga alustas ta juba kohe pärast Esimest maailmasõda.

Ilma Chanelite poleks Diaghilev kunagi oma kuulsaid vene ballette saanud Pariisis lavastada ega Piccas-sost poleks kunagi saanud kurikuul-sus Picasso. Ent mõne teine inimole-vus võis Chanel vaid naeratusi läbi surma mõista, ütles kuulus poeet ja filmimees Jean Cocteau omal ajal. Osailest võis ta tõepoolest õigus ol-la. Oles kuulus juba 1920-ndate aast-ate liikus sportlik iludus kõrges ja rahakas seltskonnas. Tema austajate hulka kuulsid vene suurvürst Di-mitri Pavlovitshi ja Westminsteri hertsogi. Esimese mõju tutvustas ta Pariisi daamidele väljaõmmeldud ve-

ne särigi moodi pluusi ja karusna-haga äärestatud säravast brokadist tuallete, teise läbi õppis ta tundma inglase praktilist ja alati moodsat tveedi.

— Mu lapsepõlv oli raske, olla Chanel kunagi ise jutustanud. Oma isa ma ei tunnegi. Ta oli veinikaup-mees. Vanemad surid varakult ja ma kasvasin maa. Täide juures üles. Nemad sunnidsid mind aina veime-vakke õmbama. Ise katsetasin neu-põlves kiiti laulu ja tantsu alal, aga õmbamine oli ikkagi eesplaanil. Nii harjusingi maast madalast nõela, niidi ja range distipliiniga. Aga nagu ikka kuulsate inimeste puhul, nii on ka Chaneli elu kohta mitmeid versi-one ja omamoodi "legende".

Ta tuleb igatahes 17-ne aastastel ühe rikka playboy kaaskasena Pa-riisi, kes teda viib seltskonda. Ka-valeri nimetatase "Rico" ja Gab-rielle't saab lihtsalt "Coco", mis prantsuse keeles tähendab "väike lemmik".

Oma austajaid vahetab Chanel küll tihti pika eluea jooksul, ent nimi Coco Chanel jääb talle alati. Esime-se maailmasõja puhkedes lahku-vad kõik austajad riidele. Coco käib küll ratsutamata ja ratsavõistlusi vaatamas, aga tal on igav. Sõja lõpu-aastast avab ta klubaraatri. Ta ise on keskmist kasvu ja sale, terava väike-se kullinõga, pruunide nõõbitisima-de ja jumaliku näonahaga, mis talle jääb surmani. Tõeline võidukäik oma moefirma algab aastast 1919. Pärast vene revolutsiooni tuleb le-pimise vene aadlike, kes peavad lep-pima töödega restoranides, autotjuhi-tidena või siis õmbustatuleedes. Piit-lus vürst Dimitri, kes on olnud kaastegur Kaspulini tapmise tõmma-takes peagi Coco võlvuimku ja tema äde hakkab juhtima Chaneli õmb-ustuleed. Peaõhik on efektselt liht-sus. Kui Chanel oma juuksed lühik-seliseks liikab, teevad seda kohe teised naised järele. Kui ta ühel ja-hedal näevad ühelt jockeylt laenab pulloverit, hakkavad seda kohe tei-sed naised kandma. Chanel avastab ka villast, kerge mitteoktsuva trik-oorige dzhosi.

Aga tõeline võidukäik algab par-füümiga. Aastal 1922 koostab ta lõhnaili vabrikanti Ernest Baux'ga. Süprusest kasvab koostööd ja ühise "lapsena" suremasti "Number viis", mis kõigi naine vürste kõrval nii paljude saamatute kavaleerde ja abileumeste kingiprobleemi tähtpärade puhul armsamatele on lahendanud...

Edu jätkub pärast sõda ka moodi-de alal. Chaneli moemaja juze de Chambonil, kes asub veel praegu-gi, müib aastas oma 32.000 model-li. Uusi kuulsaid mehi tuleb Coco intensiivselt ellu. Mitmekordne mil-jonär Westminsteri hertsog pakub talle abieli. — Väikestare Westmin-steri nimega on mitmeid, Chaneli ni-mega naised vaid üksikuna, alla Coco talle vastanud. Aga hertsog jääb te-ma austajaks pikki aastad. Ta ostab oma armastatule villi Monte Carlo lähedale ja jatkisid Normandiese. Suvekuulid ristlevad nad hertsogi luksuslähil Vahemeres ja Coco loob uue me madruskade ja mütsikes-te niol. Tema seltskonda kuuluvad Waleesi prints, Winston Churchill, Lord Beaverbrook.

Ent lähenev Teine maailmasõda ja uute moekultuuse pealekasv sunni-vad Mademoiselle'i aastal 1939 oma moemaja sulgema. Coco on 56 aastat vana, juba pika minevikuga naine. Võiks arvata, et ta rahuldunult lä-heb "pensionile" mitmekordse miljo-niirina.

Nii pole see kaugeltki mitte. Un-estisind toimub 15 aastat hiljem, mil moefirma Chaneli uksest taas avanevad.

Modellide üldjoon on sama. Paela-ga ääristatud sirge kostüümikleit, mis oli moes 1934. ja 1954. aastal on moes tänagi. Uute austajate ja ostjate hul-gas on uued kuulsused. Naised, kes tema moe järgi käivad on filmistaa-rid nagu Marlene Dietrich, Sophia Loren, Barbra Streisand ja nii mõ-ne riigimehe abikaasa. Chanel sai sõbraks isegi Brigitte Bardot'ga, aga ainult kolmeks päevaks. Chanel oli ainult otsekohesi kaunis teraval vii-sil Bardot'le ütelnud, et see 30-ne

Coco Chanel aastal 1930 46-aastasena oma kuulsuse tipul nihasti moeloojana kui ka rahvusvahelise seltskonnatähena.

aastasena peaks nii mõnegi liiga de-kolteeritud kehaosa ohverdama sün-dusele... See aga hellitatud filmi-staari ning teismeliste tüdrukute idoolile ei istnud. Ta olevat Chaneli moemajast otse põgenenud.

Coco elust tehti isegi musical, mi-da suure eduga Broadwayl mängis 60-ne aastane filmiläht Katharine Hepburn. Premjäärile preili Chanel

aga ei sõitnud. Tal on küllaltki te-gemist oma igaaastase kollektsiooni-dega ja oma vaba aja veedab ta Genfi järveääres villas. Ta on tüü-nud oma firmad ja õigused oma par-füümidele, ent elab miljonärina na-gu üksildane kuninganna. Surm ta-bab ta üksildasena laias voodis, kus ta armastas tööd teha ja "audiente anda" nagu tõeline valitseja kunagi.

KARIN

Lugeja kirjutab

VABADUSSÕJA VETERANID

V.a. toimetaja! — XLR, pseudo-niim, kes 13. veebr. vastas allakir-jutule, on unustanud põhimõtte "enne mõtte, siis kirjuta". Kui ta lu-gemiseks hoolikalt minu 2,970 kirju-tist, siis poleks juhtunud väärtust, nagu XLR kirja esimeses ja viima-ses lõigus.

Kõigepealt pean ütleva, et ma po-le osavõtnud E. Vabadussõjast oles sõja lõppedes alles 14. aastane, see-ga ei ole au kuuluda Vabadussõja Veteranide hulkka, kelleks mind XLR vägisi kipub tegema. See-ga kaovad ära ka igasugused minu austamise ja isikukultuse otsingud. Ka ei saa ma aru, mis vältisist on mul tarvis, et avaldada lugeja kirjas erapooletu kõrvallavastajana väär-mahetost E.V. aktiivselt? see on ju väärnähe, et austatakse osa Vabadus-sõja võitlejaid ja teised unustatakse täielikult. Ei tohi olla diskrimineeri-vat vahet Vabadussõjast Vende ja Vabadussõja Veteranide vahel, eriti veel siin paguluses. Mõlemad koos on nad võidelnud vabaduse eest. — Ja paljuki neid mehi on meil veel järele jäänud, kes võitlesid Va-badussõjas?

Ja usun, et parem kui meie lõpe-tame sellelainele mõttevahetuse.

O. Taar

Uus doktor

LOS ANGELES (EPL) — Kai-fornia ülikoolis Los Angelesis kait-ses doktori väitekirja Jüri Linask ja saavutas doktorikraadi rakkude füsioloogias.

Väitekirj, mis oli kirjutatud teo-mal "The Mechanism of D-glucose and 3-0-methyl-D-glucose Absorption by Age Tissues Slices from Potato Tuber", käsitleb suhkru trans-porti taime rakkudes, tõendades, et suhkru sissevõet toimub difфуsiooni protsessi abil, mitte aegade jooksul populaarseks saanud membraani teooria põhjal.

Jüri Linask sündis 1939.a. Tartus. Saksaamul asus Geisingeris, kust a. 1950 tuli koos ema ja vendadega Williamitiusse, Connecticuti. Lõpe-tas seal alg- ning keskkooli, astus 1958.a. Connecticuti ülikooli, mille lõpetas 1963.a. BS kraadiga farmasi-oloogias. Samas saavutas ka magist-rakraadi 1964.a. taime füsioloogias ja asus seal UCLA-sse, kus õppis USA aatomenergia komisjoni stipendiaadi-na. Praegune asukoht on Philadel-phiast, kus töötab Pennsylvania haig-las, Institute of Molecular Biology, südamele elustohu probleemide alal.

Tulekahi kunstniku elumajas

TORONTO (EPL) — 14. veebru-ari hommikul kella 5 paigu tekkis tuld kunstnik Aksel Tamme kahe-kordse elumajas Torontos, mis le-vineades hävitas hoone alamisa kor-ruse sisenuse.

Kiirelt kohale kutsutud tuletoorjel õnnestus hoone mahapõlemisest päästa. Peamine korrus jäi tulet-puutumata, samuti keldrikorrus, kus asub kunstniku ateljee paljude val-minud ja poolvalminud töödega. Korteris siustus, kaasa arvatud sein-tele olnud maalid, hävinesid. Samuti tema kogutud kunstivarad, nende hulgas Eduard Wiiralti töid. Nagu selgus, oli tuli alanud köögist, tõ-niiselt pliidil või külmustasku lii-hiühendusest.

Käbi Laretei kuninga juures

Rootsi Kuningas andis möödu-nud neljapäeva õhtul lossi "Val-ges meres" (pidusaali nimi) aasta esimese suure esindusõhtusõu. Kuningal oli 160 külalist, nende hulgas ka eesti kuulus pianist Käbi Laretei, kellest ilmusid ajalehtedes pildid hetkest, mil kuningas teda tervitab.

Õhtusõõgist võtsid peale kuninga osa kroonprints Karl Gustav, print-sess Sibylla, prints Bertil ja print-sess Christina. Kohal olid ka riigi-päeva esimehed, 11 välisministrit jne. Muidugi oli kohal ka peaminister Palme abikaasaga, kelle kuningas viis lauda. — Palme viis omakorda lauda printsess Sibylla.

Leinateateid

Eestis suri 1. veebr. Johanna Jen-sen, n-na Pusepp, sünd. 25. juulil 1893 Vändras.

Tartus suri jaan. kuul Linda Laas, sünd. 27. jaan. 1898 Tartus.

Leicesteris, Inglismaal suri Aleks-ander Lorans, 54 a. vana.

Sheffields, Inglismaal suri 26.jaan. Ennille Forst, sünd. 25. det. 1884 Tšihveres.

Bristolis, Inglismaal suri Hugo Oit 51.a. vana.

Londonis suri Otto Pärnsalu 69.a. vana.

Austraalias suri 8. det. Leonhard Kirispuu, sünd. 6. juunil 1922.

Keilas, Eestis, suri 21. oktoobril

Soomepoiste ajaloomaam

TORONTO (EPL) — Soomepoiste Klubi esimees Endel Tigane jutus-tas Meie Elule, et klubi kavatses välja anda raamatut eestlaste va-batahtlikust panusest Soome ar-mees.

Endel Tigane on ütelnud: — Meie praegune suurem töö on-gi soomepoiste liikumisega ja võit-lustega seotud ajaloomaterjalide ko-gumine teoksi oleva ajaloomaamtu jaoks. On toimunud heliindistamisi, mälestuste üleskirjutusi ja igasug-ise mälestuste kogumine, et võimal-likult igakülgselt anda toetust sellele üritusele. Selletõttu pidi meie ajakir-ja "Põhjala Tähistel" jätavene num-ber oma ilumise jätma sügisel, sest kuigi on koroos eriti väärtuslikku kaastööd, polnud aega nende trüki-korda seadmises. Eriti selles mater-jalide kogumise osas on tihti tunne, et vajaksime rohkem tegijaid.

Kirjanikelidu "poliitbüroo"

Okup. Eestis tegutseva Kirjanike Liidu juures tegutseb ka partei aj-organisatsioon, millise koosseis-ja valis algorganisatsiooni sekretä-riks Villem Grossi, tema abiks lne Viidung ning liikmeteks Paul Krusbergi, Uno Lahti, Max Laos-soni ja Enn Vetemaa.

Peamees V. Gross olevat koosole-kul, mis toimus oktoobris, rõhuta-nud, et "eelooleval perioodil koondub kirjanikkonna tähelepanu ettevalmis-tusele Eesti kompartei ja N. Liidu kompartei kongressideks".

Sõna võtnud veel parteilastest Ru-dolf Rimmel, Mai Talvest, Einar Maasik, Aksel Tamm, N. Andersen, A. Hint, Väino Iius ja Vlad. Beek-man, kes käsitlenud kirjanike sotsi-aalset ja loomingulist aktiivsust, kir-jandusteoste sidemelt elu ja lugeja-s kognaga jni. Esinenud ka koosseilu käigu järele valvanud kompartei keskkomitee kultuuriosakonna juha-taja Olaf Utt.

1970 end. Kloostri koori- ja orkestri-juht Verner Öunroos 89 aasta vana-duses. Kloostriis oli ta tegev 1920-1953, asudes siis pensionile Keilasse, kus ta lissatendist sai kultuurimaja or-kestri juhina.

Rakveres on 17. oktoobril 1970 pä-rast pikka haigust surmud end. Nar-va teatri näitleja Eduard Turban, sünd. 10. mail 1898 Kunda. Pärast veneelaste sissetulekut on ta olnud näitlejaks alul Rakveres, siis Tallin-na Noorsooteatris ning selle sulgemi-se järele jälle Rakveres.

T. Lepik parim maailmas sise-kaugushüppes

Sisekergejõustik muutub maail-mas üha populaarsemaks ja järjest korraldatakse rohkem võitlusi. See on kaasa toonud ka esimese aasta-raamatu ilmunise sise-kergejõusti-ku kohta.

Selles on avaldatud 1970. aastal ja lõigi aegade edetabelid. Otsides nendes eestlaste nimesid, avaneb rõõ-mustav pilt lehekülgedel, kus on toodud kaugushüppe parimad. Selgub, et eestlane Tõnu Lepik oli oma 8.05-ise hüppega 1970. aastal maail-mas esikohal.

Peale tema on 8 meetri ületanud veel ameerikalane Tate ja idasakslane Beer, mõlemad võrdselt tulemus-ega 8.04. Maailmarekordimees Beamon on 7.88-ga alles üheksandal kohal.

Maailma kõigi aegade paremusta-belis annab üldnäitamatud resultaat eestlastele neljanda koha. Temast ees-pool on Beamon, USA (8.30), Ter-Ovanesjan, N. Ljüt (8.23) ja Boston, USA (8.11).

Lääs vabastas 900 miljonit, ida orjastas 245 miljonit

Kohtamine briti poliitikutega

LONDON (EPL) — Londonis Piccadilly asuvas Royal Air Force Club's toimus 3. veebruaril eriladne sündmus: kohtasid nimelt 14 pagulasgrupi esindajad inglise poliitilise, sõjalise, avaliku elu ja ajakirjanduse esindajatega suurel ühtsusel, millest kokku võttis osa 115 külast. Nende hulgas oli ka parlamendiliikmed, kellest 12 olid teatanud oma osavõtust. Peakõnelejakas ühtsusel oli tuntud eestlaste sõber lord St. Oswald. Kogu ürituse taga seisis uus European Liaison Group (Euroopa Sidegrupp), pagulasgruppide koostöö-organisatsioon.

Külastajad ja istutatud rahvaste esindajad tervitas Euroopa Sidegrupp esimees dr. Akaki Ramishvili (georgialane). Ta nimetas neid neljateist pagulasrahvast, kes kõik on liitunud Euroopa Sidegrupp: Albania, Armenia, Valge-Vene, Tšehhoslovakkia, Eesti, Georgia, Ungari, Läti, Leedu, Poola, Rumeenia, Ukraina, Jugoslaavia ja Bulgaaria. Ta ütles, et nukuvahitused, mida Kremli üles seadis pärast seda kui need riigid kaotasid oma vabaduse N. Vene sõjaväelise agressiooni ja kommunistlike septsuste kaudu, ei saa kõnelda valikmõttele sunnitud rahvaste nimel. Need illegaalsed valitused teenivad vaid N. Vene imperialismi ja partei diktaatori huve. Tüüriannia ei saa kõnelda vabaduse nimel. Need inimesed, kes esindavad 220 miljonit eurooplase rahvuslikke soovet, on pagulased olevad eksilid jühid, kellest paljud on siin täna koos.

Kõneleja rõhutas, et Euroopa Sidegrupp sündis end seotud Brezhnev doktriini ellurakendamiseks, mis andis uut hoogu Ida-Euroopa pagulastele ja ühendas neid spontaanselt.

Oma tegevuse esimese aasta jooksul Euroopa Sidegrupp tõi kokku pagulasühiskonnad Inglismaal väärkas, protestis Tšehhi invasiooni vastu, Inglismaal, samuti sõltumatu tööstuse, kes võitlevad Poola sadamates ja leedulase surma vastu, kes püüdis lennukit põgeneda. Poliitilisel kõneldes hindame ka üle kõige briti parteide seisukohta Ida- ja Kesk-Euroopa kiisimises, mida nad väljendasid enne valimisi. See julgustas tunduvalt Ida-Euroopa 300.000 liikmelist ühiskonda Inglismaal.

Sidegrupp tähtsus seisnes selles, et esimest korda kõik 14 pagulasrahvast Inglismaal on ühinenud oma püüet ühisteks sihtideks. See on koordineeriv platvorm rahvuslikele organisatsioonidele, kes taotlevad oma määde iseseisvust. See annab neile suurt moraalset toetust ja annab meilegi uut usku ühinenud tegevuses.

See on ka väljendatud Sidegrupp printsiipides. Peatudes printsiipidel kõneleja rõhutas, et Sidegrupp sihtiks on taastada isiku avavärs ja individuaalne vabadus — rahvuslik isemääramine ja iseseisvus ning samad õigused kõikidele rahvuslikele minoriteetidele — meile ei taha ei sõda ega kätemaksu.

Tuleb realiseerida, et allutatud rahvaste rahulolematumus on osa Lääne kaitsest; see on ka N. Vene sõjaväelise võimu Achillese kannaks.

Korratusi postikäigus

Kuna raudteestreiigi tõttu kogu postikorraldus on üle viidud autotranspordile, siis esineb viimasel ajal tunduvalt hiline mis lehe kättesaamisel mitmel pool. Juhime omalt poolt Eesti Päevalehe lugejate tähelepanu sellele, et ajaleht on korrapäraselt postile antud ja hiline mis on tingitud praegusest postikäigust, mõnikord aga ka lihtsalt väljakandjate lohakusest. Soovitame sellepärast vigade puhul pöörduda kohaliku postimeistri pole ja paluda viga selgitada, et leht korrapäraselt kätte saabuks.

Eestlaste hulgas viibis kohal ka saadik August Torma.

Meie inimeste südamis on jõud, mis on palju tugevam kui see mis oponeeritud on kasutada: see on nationalism, mis nad on pärinud koos oma kultuuri, traditsiooni ja rahvusliku ajaloo.

Kõneleja märkis ka, et Lääs on visa meile toetust andmist ja meist aru saamast, seetõttu on hästiinformeeritud ajakirjandus tähtis, seepärast tervitame eriti siin ka inglise press esindajaid.

Major Lord St. Oswald M. C., L.D. oma pikema kõne algul soovis önni Sidegrupp algatajale ja märkis, et siin esindatud rahvaste kannatuste aluseks on kahtlemata Jalta kokkulepe. Jalta reaalsõltumata ühendades lihtsalt seda, et ülejäänud vaba maailma suhtelise julgeoleku nimel ohverdada mitmed sõjas süüitud riigid ja rahvad. Edaspidiste ohverduste vältimiseks loodi NATO. Ingliseid ei taha ega oska avaliselt seda ohtu nägema, mis idast varitseb.

Kuigi meie ei oska praeguste N. Vene välisajete mõtteid lugeda, siis ometi saame lugeda tõendit meie silmade all. Ülehimadama võime ütelda, et Varssavi pakiti jõud on palju suuremad ja tugevamad kui seda õigustab kaitsesõda või agressiivne kallalalutug Läänest.

Moskva peaks teadma, et Lääne kallalalutug on mõeldamata. Nii on meil õigus küsida, mis on tohtu arv tankide, lennukite ja allveelaevade mõte. Maailma ajaloo pole veel ükski võim koondanud niipalju allveelaevu. On öeldud, et bajonetid

Feigin pääseb välja Riist

Juhtivaid juudi protesteerijaid N. Liidus Grisha Feigin, elukohaga Riias, lubati nõukogude võimude poolt emigreeruda Iisraeli. Juutide tagakiusamise pärast Feigin andis tagasi oma sõjamedali ja esines Riias teravate protestitega. Ta paigutati vahepeal hullumajja, kust nüüd võib alustada teekonda Iisraeli.

Moskvast lasti Iisraeli sõita arhitektil Vitali Svetshinski, kes olis eal üks juhtivaid protestiühitajaid juutide tagakiusamise pärast. Koos temaga lubati maalt lahkuda dr. Boris Zukermannil, kes samuti on juhtivaid protesteerijaid.

ei saa istuda. Ja allveelaeval ei saa mugavat suvist laeva puhkust teostada.

Meie ei tohi unustada kommunistide nälga uute territooriumite ja rahvaste järgi.

Lord St. Oswald peatus Tšehhi vallutamisel, millest tahetakse teha uus N. Vene vabariik ja tuletas meelde teisi iseseisvaid riike, keda viimase 30-ne aasta jooksul on neelatud — nagu Balti riike, Ukrainat, samuti suuri piirkondi Poolast, Rumeenias ja Tšehhoslovakiast.

Kõneleja ütles, et N. Vene nime tab end meeleldi "proletariaadi demokraatiks" ja märkimisväärt on asjaolu, et mässud N. Vene vastu on olnud just tõeliste ülestõusude, aga mitte sõjaväelaste või kondaanliku klassi mässud! Ja need mässud ja streigid ei lahendata koosoleku laua taga nagu Läänes, vaid kuulipildujatega ja tankidega.

Kõneldes oma kogemustest UN'is, kus Lord Oswald oli Briti delegatsiooni 3-da komitee esimees Üldkogus ta märkis, et N. Vene ja satelliitide delegatsioonid kõnlesid küll kolonialistide ja imperialistide, kuid mitte kunagi nende poolt teostatud kolonialistide ja imperialistide.

Kõneleja meenus, et nii Inglismaal kui ka Venemaal on imperialistlik minevik. Kuid seal lõpeb parallelsus. Inglismaa on 1939-ndast aastast peale annud iseseisvuse 600 miljonile inimesele endistes kolooniates ja kui sellele lisandada teiste riikide iseseisvunud kolooniad, siis on tegemist 900 miljoni inimese vabanemisega kolonialismist. Samal ajal on 30 aasta jooksul N. Venemaal oma võimu alla haaranud 12.751.000 uut inimest, kes varem olid vabad ja iseseisvad. Siia on lisamata need 123.000.000, keda Venemaal on orjastanud oma piirides sama aja jooksul.

Need rahvad on kõik euroopa rahvad. Kui kõnelema Euroopast, siis mõtlemine tavaliselt praegu ainult Lääne-Euroopast siinpool raudkardinat. See on aga ekslik. Euroopaa saab õige tähenduse vaid siis, kui kõik ta rahvad on jälle vabad.

Lord St. Oswaldi kõne võeti vastu aplausidega. Kõneldes vastajate seast Mr. Herbert rõhutas ka saadik A. Torma teenid.

Eestlastest võtsid ühtsusest osa saadik A. Torma, saatkonna nõunik E. Sarepera abikaasaga, IEÜ esimees V. Pärtel, kes on ka Sidegrupp Eesti esindaja, IEÜ Väliskomisjoni esimees O. Kerson ja toimetaja G. Helmeie.

Suur vaikus

Kudirka ümber

On ta veel elus?

NEW YORK (VES) — Samal ajal kui USA kongressis püüti rannakaitse sõjaleva "Vigilant" imbernimetust "Simas Kudirka" selle mehe nime järele, kes sellelt laevalt otsis kaitset, on halastamatult venelaste välja anti, valitseb suur vaikus Simas Kudirka saamise ümber. New York Times on koguni ühelt leedu grupilt saanud andmeid, et väljaantu on surunud. Igal juhul ei ole Leedus ega mujal N. Liidus toimunud tema vastu protsessi, vähemalt mitte avalikult.

"The Lithuanian American Action Committee", kes on Kudirka saatust püüdnud raudeesiride taga uurida, arvab, et Kudirka suri mõned nädalad tagasi ühes Klaipeda (Memeli) haiglas ja sellest kõneldavat Leedus üsna avalikult.

Surma võis põhjustada see metsik peksmine, mille ohvriks ta langes ju ba USA sõjalaevalt äraviimisel ja mis võis vene laeval edasi kesta.

Teate Kudirka surmast andis edasi ka Associated Press, kes refereeris eelmaintud organisatsiooni esimeest Roman Keyzst. Muide loodi "The Lithuanian American Action Committee" otsestelt ühenduses Kudirka äraviimiskatse ja väljajätmise teatavaks saamiseks.

Samal ajal on läänes levitatud N. Liidust tulnud andmeid, et Kudirka elavat vaba meheena Klaipeda ja on saanud vene ametivõimudele koguni korteri. Ilmselt on tegemist siin segamisjutuga, samuti kui kuulduste puhul, et Krenel olevat koguni karistanud "Sovjetskaja Litva" kaptenit, kes saadetud töölaagrisse Kudirka: halvasti käitumise pärast!

Need jutud on käiku lasknud Am-

eerika-leedulaste avaliku arvamise häirimiseks. Igal juhul ei ole ühtki lääne korrespondenti, kes selleks soovil on avaldanud Moskvas, lastud kokku Kudirka.

NEW YORK TIMES

ANNAB TAUSTA

Pealkirja all "Miks balltased mäsavand" esitab The New York Times 13. veebr. numbri kirjutise V. Stanley Vardys'e sülest ühenduses Simas A. Kudirka ebaõnnestunud põgenemisega venelaste kalalaevalt USA-sse.

V. Stanley Vardys, kes on poliitiliste teaduste professor Oklahoma ülikoolis, toob ette need faktid, mis pärast eestlased, lätlased ja leedulased korraldavad vastuhaku vene võimudele Baltikumis. Kuni juuniku 15-17. 1940. oli endinatatud riigid iseseisvad, kuid okupeeriti siis N. Vene poolt viimase ilmselt häiritud karustest, et Hitler, kellel oli olnud kiire ja kerge edu läänriinid, võiks pöörata otsivisi peatselt Vene vastu. Kolme Balti vabariigi anektierimist venelaste poolt ei ole USA, Kanada ja mitmed teised riigid tunnustanud.

Maas okupeerimise järele teostasid leedulased vastuhaku partisaanisõja näol (1944-52), mis lõi kaotusi venelaste poolt aldatud andmetel 40.000 surmuna. Ja alles kuuekümmendat aastat jätis rahvaaru Leedus 1940. a. rahvaarvu piiridesse.

1906. a. korraldasid Leedu üliõpilased protesti-rongkäike Ungari ülestõusu toetuseks. 1909. a. vallandati arvukas hulk ametnikke, või anti neile karmid ja kurjad hoiatused nende rahvusliku meelseuse mürdumiseks. 1970. a. ärritas vihale Leedu harilaskonda asjaolu, et ühele nende rahvusvaheliselt tunnustatud keeleteadlasele, professor dr. J. Kazlauskale keelduti Moskvas andmast väljastõu luba USA-sse, kui temal olid ette nähtud loengud Pennsylvania ülikoolis. Kutsujale aga teatas ministriteerium Moskvas, et dr. Kazlauskas on oma töösülesannetega väga seotud, ega saa sellepärast USA-sse sõita.

8. oktoobril m. a. dr. Kazlauskas kadus salapäraselt ja 17. novembril leiti tema laip Nerise jõest. Vahepeal oli endine kaitseliitlane ülem määratud Leedu õigusministriks.

Näis, et kõigest sellest oli Simas Kudirka küllalt ja ta otsustas isiesmel võimalusel põgeneda ja pääseda vabadusse, mis aga ei õnnestunud, kirjutab S. Vardys.

Kihnulased

Soome lahes

hülgepiügil

Tehes kokkuvõtet Pärnu rajooni kalurikolhooside "Nõukogude Partisan" ja "Aururand" hülgekiitide tööst-tegevusest ja sakkidest, märgiti "Rahva Hääl", et Kihnu saare hülgekiitidel ei tasuvat enam Liivi lahes hülgeid püüda, kuna meri olevat hüljest tühi.

Sellepärast käivadki Kihnu hülgekiitid nüüd Soome lahe saarestikus rändpiügil. Kihnu ja Manila hülgekiitidele olevat käinud püügionne proovimas ka Väinameres. Nende hülgeaak olnud tõhus lisa püügiplani täitmisele. Sama võidavat öeldi Ruhn hülgekiitide kohta, kus kodusaare rannajäät on saadud arvukalt "suur-halle" — peamiselt suuresilmaliste hülgevõrkudega, vähemal määral aga snaiiperussidega.

Kümmet eesti arsti Torontos esinesid äsja Eesti Majas toimunud laudkonnavaidlusel terviseküsimuste üle.

Esmo Ridala: "Võitlust rahvusvahelisel pinnal"

Eesti Vabariigi aastapäeva aktusel Stockholmis Kontsertmajas kõneles Esmo Ridala. Ta märkis, et kui me vaatleme Eesti rahva olukorda tänapäeva aatomiajast vaatevinklist, võib konstateerida, et võrreldes endisega on väga palju muutunud. Pärast helget ja tulemusriikset iseseisvusega sattus meie maa 21. a. tagasi üli-
malt üheksale võõra okupatsiooni alla. Ent teistsel peame konstateerima, et kõigest hoolimata ühe rahva ja riigi olemasolu alused on ikkagi endised: ühiskondlik, majanduslik ja kultuuriline jõud, rahvuslik iseteadvus ja valmidus ennastohverdevaks võitluseks.

Vahetevahel on võinud meie avalikus diskussioonis panna tähele, et räägitakse ainult n.ö. "eestluse süüalusest" niisuguses mõttes, nagu ei oleks eesti ühiskonda, riigist rääkimata, olemasik või nagu vähemalt oleks ükski, missugune on nende hing ja organiseerimisvorm. Soovitat-
takse koguni "ideoloogilist erapoole-
tust" ning vaigistatakse maha Eesti riigi mõte.

Kas pole taoline suhtumine siiski mitte, õnnalt öeldes, liiga tagasihoidlik? Kas ei ole Eesti rahval kõige muu kõrval ka oma riikliku ideaalid? On ju riik ühiskondlik organisatsioon kõige kõrgem ja väljakujunenud vorm. Ja pakub ja õieti alles omarikkuse kaitset ka vabale kultuurilisele ja majanduslikule uut loovale tegevusele.

Rahvaste enesemääramise õigust ei julge keegi, isegi mitte meie vastane N. Liit, eitada. Põhimõtet tunnustatakse ka UNO põhikirjas kõigi rahvaste kohta maksvaks. Selle tõttu peame ikka uuesti sellele põhimõttele appelleerima ja nõudma selle teostatmist ka tegudes, mitte ainult sõnadega.

Esmo Ridala toonitas, et juba iseseisvuse manifestis väljendas Eesti rahvas oma tahtena — ka kõikides põhiaseas — et Eesti on demokraatlik vabariik. See vorm on väga sobiv eestlastele kui individuaal-
istlikele rahvale, pakkudes võimalusi niisuguste poliitiliste küsimuste teotulevuseks, konservatismist kuni sotsiaaldemokraatiaks.

Pole vähiakti kahtlust, et Eesti rahva valdav enamus kodumaal viib tänapäeval soovib mitte ainult iseseisvuse, vaid ka vabaduse, s.t. läänemaise demokraatia taastamist. Ei saa kuidagi väita, et meie ei tea, mida ta tahab — seda tehet on ta küllalt mitu korda väljendanud.

Iseasi on muidugi see, kuidas läänemaisest demokraatiast tuleks tehniliselt teostada. Esineb kindlasti eriarvamusi mis on täiesti loomulik. Peale selle on ju ka vaba maailma ühiskonnas viimasel ajal sündinud ja sündimas olulisi muutusi, mis samuti nõuavad tähelepanu. Keskne küsimus on, kuidas ka tulevikus oleks võimalik säilitada üksiku kodaniku mitte ainult vormilist, vaid ka tegelikku vabadust. Kahjuks pole meie pagulaspressis ja orgides neid küsimusi kuigi palju käsitletud, kuigi nad vähemalt kaudselt puudutavad kõiki, kaasaarvatud kogu demokraatliku riigikorra tulevikku. Nende probleemide arutamine on hädavajalik, samuti selle informatsiooni seniselt ulatuslikum toimetamine okup. Eestisse.

Kõneleja pidas üheksa meie ülesandeks ka Eesti kultuuri tutvustamist senisest intensiivsemalt väljapoole, mis tõhusalt aitaks kaasa ka süven-
dada Eesti olukorda üldiselt välismaale silmis. Seni teatud pingutusi ei saa eitada, kuid need on siiski olnud juhuslikku laadi.

Kuid ometi ei jätku veel sellest. Rahvas peab ka võitlema oma õiguse eest, muidu ta kaob. Ja võitlus oma õiguse eest ongi Eesti rahva aktuaalseim ja valusaim probleem — eriti muidugi kodumaal, kuid kindlasti ka siin paguluses.

Rahvas kodumaal, õigemini selle valdava enamuse, teeb nagu me teame, oma parima Eestinaas säilitamiseks eestlastele välismaal äärmiselt ja lämmatavas venemaise ühiskonnas. Selles pole mingit kahtlust. Nii on meil põhjust tänagi, Eesti Vabariigi aastapäeval, meenutada tänu ja lugupidamisega selle rahva ustava enaamise panust. Kuid on palju asju, mida rahvas

kodumaal ei saa teha ja mis jäävad pagulaskonna ülesandeks. Üks neist on võitlus rahvusvahelises poliitikas Eesti iseseisvuse eest. Seda tööd ongi meie keskkorralistatööd teinud suurte pingutustega ja tulemusrikkalt juba ligi 30 aastat. Ei ole kahtlust, et kui seda võitlust poleks peetud, oleks maailm juba ammu unustanud Eesti rahva ja kodumaal eestlaste olukord oleks veel praegusestki kehvem. Peale selle võime nentida, et Eesti küsimus on tänapäevalgi veel lõplikult lahendamata rahvusvaheline probleem. On tähtis, et meil on kindel eesmärk, julgust ja oskust kasutada tänapäeva tehnilisi ja muid võimalusi.

Kindlaks eesmärgiks on täielik iseseisvus ja läänemaine demokraatia, samuti kindel eesmärk tõhusa võitluse pidamiseks. Põhilisteks küsimusteks ei saa olla päevast-päeva kõluvad seisukohti, sest sel juhul hukkuksime — nagu paistab tüüriti laev vastu rannakaljusid. On vaja ka võitlusvõimu. See võitlus pole sügugi alati dramaatiline. Oleme oma elus iga päev mitmeid poolt tulevatest erisurvetest all. Ka vabas maailmas ei ole võitlus Eesti iseseisvuse eest võr-
raste rahvusest talvelise kodaniku hulgas sageli kuigi populaarne, mis enamasti ei tule õelusest, vaid teadmatus-
test.

Tõime kodumaal kaasa ääretu, peaaegu ainulaadne viisiduse, mis äiti on olnud Eesti rahva püsimise eelduseks. Peab looma, et seda oma tead ja hoiakut õnnestub ka järgimistele põlvkondadele ka siin mugavama eluga harjunud vabas maailmas pähendada.

Elame sügavate ühiskondlike ja rahvusvaheliste muudatuste maailmas. Maailmapoliitilistest konstellatsioonidest saab lähemate aastakümnete jooksul kahtlemata mõjutama Hiina jõus. Ilina lähivard vari ulatub juba Moskva, kusjuures Pekingist on Kremlile kujunenud probleem, millele nad lahendust ei leia. Olukord mõjutab ajajooksul

tugevalt ka Ida-Euroopa, kaasaarvatud Eesti, seisundit, kuigi praegu veel on vara öelda, mil viisil.

Globaalses ulatuses on näha ka ühiskondlikke lagunemistendentsid, rõõmustavalt ka N. Liidus ja selle satelliitides, kuigi me olukorrale ei tohi ehitada illusioone. Kuid tendentsid on olemas ja tulevased päev-päevalt.

Kahjuks esineb lagunemist ka vabas läänese, osalt juhituna Moskva, osalt Pekingi poolt, osalt tingituna ka vaba maailma rahvaste nõrkusest ja sellest, et siin ei osata hinnata vabadust. Võib koguni öelda, et ühiskondlik lagunemine on paiguti saanud sama kuju, kui 1917.a. "svaboda" Venemaal. Eesti rahvas tollal "svaboda"le" kaasa ei jooksnu ega uppunud anarhiasse, on üsna kindel, et samataolistest nähetest hoitakse eemale ka tänapäeval.

Kokkuvõttes võib alla kriipsutada, et rahva füüsilise säilitamise ja kultuuri arendamise kõrval on vajalik senisest rohkem rõhutada ka Eesti riigi mõtet ja olemasolu. Noori kaasa tõmmates tuleks intensiivistada omet Moskva-vastast võitlust rahvusvahelisel pinnal, eesmärgiga lähendada okupatsiooni ja vähenada Eesti rahva kannatusi. Samuti tuleks intensiivistada ideoloogilist võitlust kommunismi vastu.

Eesti rahva tulevik on ikkagi eelkõige eestlaste endi kätes. Iga eesti pagulane kannab teatavat vastutust. Mida väiksem on rahvas, seda suurem on iga tema üksiku liikme osatähtsus. Selle tõttu on äärmiselt oluline, praegu ja edaspidi, et toetame oma keskkorralistatööd nii aineliselt kui ka näiteks uute ideede ja tööpanusega.

Olen kindel, et kui igaüks annab võimalikult tõhusa ja tänapäeva nõuetele vastava panuse, saabub viimolla kiiremini kui seda praegu ise usume päev, mil vabaduse päike loob ka Eesti kohal teas särema.

Tiiu Valdes: "Olgem eurooplased, jäägem eestlasteks"

Avasõna Stockholmis peetud Eesti Vabariigi 53. aastapäeva aktusel ütles Eesti Üliõpilaskond Rootsis abiesimees Tiiu Valdes, tehes seda eesti ja rootsi keeles. Tiiu Valdes meenutas, et vabadust Eestile ei kingitud niisama, vaid me ise maksime selle eest inimkaunistega. Vabadusest jäi lühikeste, kuid eestlased näitavad isendile ja maailmale, mida nad olid võimalised saavutama ka lühikeste aja jooksul.

— Aeg parandab kõik haavad, kuid sügavatest haavadest jäävad suured armid, mis meenutavad. Kes Eestist olid sunnitud põgenema, ei unusta kunagi. Noored, kes paguluses on sündinud ja üles kasvanud, on olukorrale võõramad. Vanemad on esimesed, kes juhendavad ja õpetavad, hiljem on sõprade mõju suurem. Täiskasvanuna peab aga iga eestlane teadma kuhu ta kuulub. Selleks on tähtis, et ta ei võõrdu oma rahvusest enne, kui ta ise on võimal-

ine ootustama, kes ta on. Edasi sõnas Tiiu Valdes, et Eesti vabaduse heaks peaksid noored ja vanad ühiselt töötama ja võitlema:

— Noor, kuula ka vanemate inimest! Vast leiaid tema kogemustest toetari. Vanad, ära unusta, et oled kord ka ise noor olnud ja tead, mida see tähendab! Elu ei püsi paigal, vaid muutub iga päevaga. Me peame oma võitluses ära kasutama uusi võimalusi. Kus viga näed laita, siäl tule ja aita, ning ära istu vaid rahulolematult oodates, et teine teeks midagi. Ära ial väsi selgitamisest ja vaidlemisest! Nii kaua kui valduslained on kõrged, pole me üksikisuse küüsi sattunud, nii on eeldusi ka meie püsimajäämiseks.

Paguluses on suurimaks ohuks üksikisuseks. Me peame omama seisukohti ja valima poolt, muidu meie võitlus lõheneb. Noor-Eesti hüüdlause on veidi muudetud kujul tänapäeval uus aktuaalsus: Olgem eurooplased, kuid jäägem eestlasteks!

VABADUSLIIDU ETEPANEKUID ESINDUSE TÖÖKS

Eesti Vabadusliidu ettepanekuid Esinduse töökavaks esitas Rootsi Eestlaste Esinduskogu VL esimees Agu Kriisa. Oma si sejutatavas sõnavõtus toonitas ta koostöötahtet, mida Vabadusliit on näidanud nii sõnades kui tegudes, ja soovis, et kõik eesti organisatsioonid lähtuksid oma tegevuse kavandamisel ainult ühest eesmärgist, milleks on Eesti iseseisvuse ja rahva vabaduse taastamine.

— Seejuures tuleb tegevust kavandades arvestada ainult meid ümbritsevate reaalsete olukordadega, ütles VL esimees, kes siis seoses eeldaduga tõi esile ka neli eeldatavat võimalust, mis võiksid põhjustada Eesti iseseisvuse taastamist: kui Liitunud Rahvaste Organisatsioon võtab arutusele Balti riikide küsimuse, kui puhkeb sõda N. Liidu ja mõne teise suurriigi vahel, kui Eesti vabaneb n.ö. "vahetuskabana" kokkuleppe alusel N. Liidu ja mõne suurriigi vahel ja kui N. Liidus toimub võimuvahetus silemist rahutuste tagajärjel.

Kõneleja ei motiveerinud lähemalt esitatud mõtete reaalseid aluseid. Ta soovis nende üle edaspidist diskussiooni Esinduskogu liikmete vahel.

— Nõnda tuleb ka Esindusel arvestada reaalse olukorda ja selle alal kavandada oma töö ja tegevus, arvvas VL esimees. — Eesti ühiskonnal on vabas maailmas tohutult suur

riigisõnn valgustatmaks N. Liidu kureitendust Eestist, nagu näiteks süstemaatiliseks käitlusest venemast.

— Oma rahvusliku tegevuse jätkamiseks paguluses peame mitte ainult säilitama oma emakeele ja kultuuri, vaid peakime neid ka arendama nende hulgas, kes siinult mitteest-

lastena kuuluvad siiski — näit. abielu-
laid kaudu — meie ühiskonda.

— Oleme teadlikud, et meie jõud ei vasta alati soovidele. Meid on vähe ja meil puudub majanduslik kande-
pind. Seega peame täitma jõule vastavaid ülesandeid ja leidma moodu-

seid, kuidas soovidele kohanduda ka siis, kui need jõukohased pole.

— Esinduse tegevuse arendamiseks tuleb jõuda nii kaugle, et iga Esinduskogu liige annaks panuse vastavalt oma võimetele ja võimalustele, rõhutas Agu Kriisa, kes se-
järel, lähtudes esiletõdud seisukohtadest, esitas Vabadusliidu poolt

Esinduse töökavaks tervenisti 16 ettepanekut ja soovis nendele Esinduskogu moraalset ja praktilist toetust.

Kokkuvõetult käsitlesid need ettepanekud järgmist:

■ et Rootsi radio venekeelsed saat-
d valgustaksid N. Liidu piirialdelt pärinevate rahvaste tegevust Rootsis.

■ et eestlased eesti kirjanduse le-
vikus huvides hakkaksid nõudma oma emakeelseid raamatuid koduko-
ha raamatukogudest,

■ et uuritakse võimalust rootsi al-
goliikonto juures püüandusfondi loomiseks,

■ et uuritakse võimalust rootsi al-
goliik raamides eesti keele, ajaloo ja maastaduse õpetamise kohta,

■ et nõutaks eesti ajalehtedele sa-
masugust toetust, nagu saavad teised minoriteetide lehed,

■ et Rootsi televisioon saadaks programmi Balti riikide ekupereimi-
se kohta N. Liidu poolt,

■ et Esinduse kultuuriühinuna lau-
reatide loomingu tutvustataks ka rootsi massmeedias,

■ et loodaks kontakte Rootsi LRO
delegatsiooni liikmetega ja tutvusta-
taks neile BATUN-i tegevust New
Yorgis,

Agu Kriisa.

■ et uuritaks Rootsi riigipäevaliik-
mete hoiakut Balti-küsimuste suhtes,

■ et julgitaks riigipäeval toimunud
häälitusel eestlasi huvitavaks küsi-
museks,

■ et Esinduse komisjonide tööst võ-
taksid osa ka provintsis elunevad
liikmed,

■ et uuritaks võimalusi koostööks
teiste minoriteetidega suurema mõju
avaldamiseks rootsi poliitikas,

■ et Esinduse noorsookomisjoni
taotleks eesti noorsootöö koordine-
rimist Rootsis,

■ et Eesti rahvaulikooli tegevus
jätkuks ja koordineeruks muude
noortekursustega,

■ Esitatud ettepanekute hulka kuu-
lus ka nõudmine informatsiooni suu-
rendamiseks Esinduse igakülge te-
gevuse kohta. Samuti puudutas üks
ettepanek suuremate võimaluste lei-
mist sobiva informatsiooni saatmi-
seks oku. Eestisse.

Eestlase surm autoõnnetusel

Õõl vastu 16. veebruaril sai Jõn-
köpingi juures autoõnnetusel sur-
ma 38-aastane ehitusinsener Siim
Saarna, kes alaliselt elas Halmstadis.

Saarna auto sõitis teelt kõrvale
kraavi ja läks põlema.

Hauakivi tööd

H. Raudsepp

Tel. 08/94 21 77

ESTNISKA PRIHETSKAAPLAET
Box 476, 101 26 Stockholm

I Benidorm säljes radhus, villor, färdiga lägenheter

Skiftigt svar till Europahus, Las Tejas, De La Plaza, Benidorm, Spanien, tel. 36 06 92, eller till Advokatfirman Ervin Pang, Arsenalsgatan 4, 111 47 Stockholm, t.f. (8/21 70 30 - 21 80 50).

Ainulaadne mälestusraamat Juuresoleja silmaga Eesti Vabariigi loomisperioodist

William Tominga Mälestused (Kirjastus Kultuur, 1970, 342 lk) on tähelepanuväärne raamat õige mitmekülgsest vaatekohast vaadatuna. Keda huvitab esijoonese seiklus või ilma pikimate vahelejätmisteta lugeda seda põnevustajut, keda huvitab ajalugu, see leiab seal palju juhtumisi üksikasju seni teadaolnud täiendusi Eesti Vabariigi loomisperioodist. Ja isegi neile kes kirjanuse kaudu katsuvad tungida inimsühholoogia keerukatesse leidude seel mõningaid huvitavaid tähelepärandeid.

Nagu juba sellestki lühikesest iseloomustusest nähtub on Tominga mälestused üksiksilmapaistavaimaks teoseks eesti memuaariliteratuuris. Seda muljet süvendab loetavus oluliselt suurendav sujuv stiil ning otstarbekohane kompositsioon. See on aga ka enam-vähem kõik mida alakirjutana oskab öelda teose kirjanikuks väärtuste kohta, missuguse omanduse hindamine aga ei ole olnudki kõnealuse sõnavõtu eesmärgiks. Kavatsuseks oli nimelt vaadelda neid mälestusi Eesti Vabariigi ajaloo allikana ning selgitada mil määral see annab lisa meie senistele teadmistele kirjeldatava ajajärgu kohta.

Üldiselt võttes on muidugi õige, et memuaarid ajaloo allikana ei ole eriti kõrges hinnas. See on olnud peamiselt tähelepärandeid, et mälestusi pabariitide kasutamisel ja kasutamiseks sündinud autoreile soodsa versiooni laseerimiseks. Seda tähelepärandit on teinud nii ajalooajurid kui ka lugejad ettevaatlikult, tingimata kirjutaja motiivide hoolikat selgitamist ja seda muidugi eriti juhul kui tegemist on endiste poliitikutega või siis oma lahinguid uuesti läbi- või teinud kindralite mälestustega. Kergem on see ülesanne eeski siis kui on tegemist autoritega kes pole kandnud kõrged ametid või olnud otseselt seotud poliitilise võitlusega. Kuigi igal inimesel võivad olla oma sümpaatiad ja antipatiidid on eelduse neilt rohkem objektiivse kirjelduse saamiseks võrdlematult suuremad. Selline silmnähtav eelis on William Tominga mälestusil. Väitja arvavad mõned üksikud juhud on ta sattunud sellisesse soodsasse positsiooni kust ta ilma otseselt asjaosaliseks olemata omelti on võinud

sündrasi jälgida nende vahetust lähestudes.

See asjaolu on heaks endeks kõnealuste mälestuste objektiivsuse hindamisel. Lugejale jääb seejuures loomulikult teadmatuks, mida autor on ütlemata jätnud ja võib olla on õigus ka neil kes ütlevad, et sellised memuaarid kus autori argumentid tema vaidluspärandi omandest nõrgemaks osutuvad on veel kirjutatama. Hoolimata eelõeldust tugevneb usutavuse mulje William Tominga mälestuste lugemisel pidevalt. Eestkätt johtub see tähelepärandest, et autor nii sündmuste kui neis toimivate isikute teguvuse juures registreerib nii positiivseid kui ka negatiivseid asjaolusi. Kõik see on omane meil kinnitatava veendumusele, et kirjutaja tööpeolte kirjeldatakse kohe ni nagu sündmused ja neis toimivate isikute teguvuse talle omal ajal silma paistisid ja meelde jäid. Pealegi jutustab ta enamasti üksnes sellest mida ta oma silmaga nägi ja kõrvaga kuulis. Tulemuseks on väga mitmekülgne, üksikasjaline ja reitjeene pilt Eesti Vabariigi sünniloost mitmes esmajärgulise tähtsusega sündmusest.

Püüdes alljärgnevat anda ülevaadet sellest millega kõnealuvad mälestused täiendavad seni teadaolnud on ehk siiski otstarbekohane seda toha kronoloogilises järjekorras. On ju käsitlatus sündmuste suhteline tähtsus Eesti Vabariigi sünniloos asjaolustele isegi teada.

õmanga kirjeldus algab 1917. a. aprilli alul tema sõjaväeorganisatsioonist pikemaajalisele puhkusele saabumisele kodulinna Tallinna. Puhkusest kui sellisest ei tulnud tal siiski midagi välja kuna ta juba raudteelajamas lohtas talloestest Tallinna militaarlennu Aleksander Hellati, kes ta sealt otseselt vanasse Estoniasse rahvakoosolekule viis. Seal väitja Tomingas Tartu maantee jaoskonna miilitsaülema, missugune amet ta juba järgmisel päeval viis Grand Marinas peatavale eesti soldatite koosolekule. Nagu me teame oli see koosolek üheks meie koldest koldest alguse sai liikumine, mis viis Eesti Sõjaväelaste Ülemkomitee ning eesti pooldude loomisele. Viimaste asutamise eellõu, eesti sõjaväelaste kongressi, Ülemkomitee teguvuse ning Rakverre viidud I poigus valitseva olukorra kohta, samuti kui Pitka ja Tominga Ülemkomiteest lahkumise põhjuste kohta s.a. augusti lõpul, kuuleme erakordselt huvitavaid üksikasju, milledest meil varem midagi teada polnud.

Kui jätta vahele autori põnevad elamused lenduõhuvõitluse ja kõik teised peamiselt ainult tema enda saatusega seotud põnevad seiklused, saame järgnevat väga kujukita kirjelduse Eesti Vabariigi valitsusaparadi loomisest. Kuigi sellisest kirjeldusest on ilmunud varemalt toimub see kaubandusministeriumi osasikagi emakordset. Selle kõrval saame veel initsieeritud kirjelduse töö- liskonna tolleageest poliitilisest meelusest paaris Tallinna suurtehases. Seejärel siirdub autor mereväelase kuse ta oma sõjaseikluste kirjeldust algab lõbusalt kirja pandud episoodiga selle kohta kuidas Pitka värbas Lennuki masinameeskonda Naissareel kinnipeetavate sõjavägede laigast. Järgnevat Loksa ja Ütria dessantide kirjeldused, milledest esimene tohiks jällegi olla ühest vähesest sellest osavõtu trükitis ilmunud jutustuseks. Ütria dessant lõpetas teatavasti Narva vallutamise, millest Lennuki dessantimeeskond Tominga juhtimisel osas võitis kapten Eekola kompaniiga liitudes. Kuidas Narva vallutamise toimus ja mis seal esimesel ööl näha oli, osutub jällegi üheks haruldaseks osavõtu jutustuseks, pealegi ainukeseks mis siin peatub osas kättesaadav.

Järgnevat siirdub Tominga tegevus Londoni Eesti saatkonda, kus ta viibis 1919. a. talvel ja kevadel,

jõudes vahepeal ära käia ka Pariisis ning külastada maailmasõja lahinguvälja. Huvitavate episoodide kõrval sellest ajast käsitletakse ses osas ka a/l Kajakla priisikohtu lugu, mis sellisel kujul jällegi tohiks olla uudiseks. Naasnud Tallinna satub Tomingas Välisministeriumi teenistusse millega algab tema mälestuste ajalooliste andmete poolset kuulukaim osa. Tartu rahukonverentsile eelnenud kirjelduste seast osutub tähtsamaks aruanne Poska läbirääkimiste kohta lätlaste Valga linna kuuluvuse küsimuse üle. Oma üksikasjalikkusega on see jutustus ainulaadne aga saagi muud olla kuna eesti poolseks osavõtjaks olid ainult Poska ja Tomingas kuna liti poolseist vastavaist kirjeldustest pole seni midagi kuulda olnud. Veelgi kaalukama, võiks öelda maailmaajaloolise tähtsusega on üksikasjaline jutustus Litvinoi saatjaks olnud päevadest Tartus ja Tallinas peetud läbirääkimiste ajal. Kuigi see poliitiliste küsimuste sisulises osas ei lisa palju midagi varem avaldatule, sisaldab see siiski üksikasju mis teada on olnud ainult Tomingale.

Need jutustused ei ole aga kaugeltki ainukeseks mis kõnealovale mälestusis on eksklusiivset. Kuigi ena-

Kaptenmajor Joosep Pruun, kauaaegne Borási Eesti Skaudisõprade Selti esimees, valiti tema tagasiastumisel sellis aasimeheks. Pildil annab pr. Antonia Moemuttel kpt. Pruunile üle austuselilki (EPL-foto Köster).

mus sellisest materjalist on ühel ehk teisel viisil seotud venelastega rahutegemise, leidub neid ka ühenduses teiste sündmustega, näiteks suurepärane kirjeldus Jaan Poska ja kindral Gough'i kohtumistest ajal mil Briti avaldas Eestile survet Loodarmee Petrogradi operatsioonist osavõtmiseks.

Ei ole siiski mingit kahtlust, et kõnealuvate mälestuste raskuspunktilis on kirjeldus Tartu rahukonverentsi tööst ja muust seal juhtunut.

Selle kohta saame sedavõrd palju uudist informatsiooni, et puudub igasugune võimalus kõigi sündkoha mainimiseks. Erandina võiks ehk siiski nimetada venelaste püüet Eesti Vabadussõda kodusõjaks tembeldata, missugust väidet nõukogude propagandistid tänapäevaks edasi leerdavad. Tartu rahukonverentsi esimese selle väitega N. Vene rahudelegatsioonil esineva juht Krassin, kes aga seejärel päris vakka jäi kui Poska omad vastuargumendid oli esitanud. Oma valikmisega tunnistab Krassin siis juba too ajal, et Eesti Vabadussõda ikkagi kodusõjaks nimetada ei saa.

William Tominga mälestused lõpevad Moskas toimunud rahulepingu ratifikatsioonikirjade vahetamise ning kindral Laidoneri poja Venemaa tagasiõnne korraldamiseks Moskas jäänud autori juhtumuste ja tähelepärandite kirjeldamisega. Märkimisväärse sündmusena lelab seal ka aset Tominga lühikene audients Leninil juures, kelle surmamõistetud naisevenna ta Tartu läbirääkimiste ajal oli Loodarmee käest ära päästnud.

Eelnevalt on saadud püüdnud ainult neid peakohti, milledest suhtes kõnealuvad mälestused annavad olulist lisa meie teadmistele Eesti Vabariigi loomisperioodi kohta. Olnuks täiesti loomatuks püüda anda ettekujutust neist arvukaist olustiku, inimeste ja interjööride kirjeldust, mis samuti on täiesti uudsed ja mis teevad nende mälestuste lugemise erakordselt nauditavaks elamuseks. See nenditüd oleks täiesti üleohtu hakeata tähelepärandi juhtima trükitvigadele, mis eksitavaks osutuvad siiski küll ainult ühenduses mõnede nimelega. Nende esimeses ei saa pealegi süüdistada autorit, kes nõrgenenud silmanägemise tõttu pole saanud enam ise lugeda ei käsikirja ega ka trükkikorrektuuri.

F. Uustalu

O. Webermann suri Saksas

Saksamaal Göttingenis suri 14. veebruaril ootamatult Göttingeni ülikooli soome-ugri instituudi õppejõud, lektor dr. phil Otto Webermann 56 aasta vanuses.

Dr. Webermann oli keele- ja kirjandusteadlane ning meie silmapaistvamaid varasema eestikeelse kirjanduse ja estofiilide teguvuse tundjaid ja uurijaid. Sellest alalt on ta avaldanud rea uurimusi ja artikleid teaduslike ajakirjades ja teostes. Akadeemilisel kuulul ta EUS Veitjostesse.

Rekordse lennu oli sunnitud sooritama eesti eralendur ja insener Lembit Palm-Leis oma väikesel Cessna-lennukiga, kes lendas Mauga saarelt Bahamas vahe-maandimisteta otse Fort Lauderdale'is ketsnud lend on Cessna väikesel bensiinilavaga juures erakordseks saavutuseks.

L. T.

Kohalik elu

ALINGSAS

Taliharjapiirus

Juba palju aastaid pole Alingsasis midagi erilist juhtunud. Nüüd aga on linna kätte jõudnud kord korraldada Metsakodu Taliharjapiirus. Kõik ringkonnad ja organisatsioonid kohapeal on lubanud kaasa aidata ja kired külge lüüa, et peost saaks asja. Loodame, et ka rahvas tuleb välja.

Peokava saab suuremalt osalt täidetud noorte poolt, kohapealt ning kaugemalt. Külla tulevad lipikonnad Göteborgist ja Borärist. Võibolla ka mujalt. Peame olema valmis igasuguseks üllatuseks. Rikkalik einoelaud, loterii, tants. Mängib orkester Göteborgist.

Me kohtume Alingsasis Folkets Husi A-saalis, laupäeval, 20. märtsil kell 18.30.

NORRKÖPING

EV aastapäev

Eesti Vabariigi aastapäeva kontsertideks toimub pühapäeval, 28. veebruaril algusega kl. 14.00 Fläckskola ruumides. Peokõne peab REE esimees, agr. Le. Karupää ja soololaulu esitab meie noorema generatsiooni laulukunstnik, metsoosopran Anne-Mari Horn-Åster, Herbert Piirimetsa klaverisaatel. Kooriga lüüa kohalik segakooril ja skaudide esinimesi. Teretulemast!

Jäärad Venemaale sõjaväelennukiga Töölise boikott

ADELAIDE (EPL) — Venelased otst Adelaide aastanäitusel möödunud aasta oktoobris 79 merino töugu sugujäära Põlja-Kaukaasia lammaste tõuparanduseks. Samapalju sugujäärasid otsteti juurde mujalt Austraaliast, kasutades ära, et Austraalia valitsus emakordset lõvendas keeldu merinolammaste väljavõtmiseks. Jäärade transpordist Venemaale ei tulnud aga midagi välja, kuna Austraalia sadamataoliste ametiühing keelas sadamataoliste lambaid lastimast.

Sadamataoliste ametiühinguga ühine peatselt transporditöölise organisatsioonid ja si viimaks muutus suureks vägikalka vedamiseks ametiühingute ja valitsusvõimude vahel. Iroonilise maiguga andis sellele vahejuhtumile seejuures et tõiasti, et sadamataoliste ametiühing näol on tegemist tugevate pahempoolse kallakuga organisatsiooniga, mis seisab kohaliku kommunistliku partei mõju all.

Ametiühingute resolutsute vastupanu tõttu ei saadudki lambaid laevale toimetada korduvatest katsetest hoolimata.

Kõik otstetud jäärad koondati viimaks Uus-Lõuna Walesi osariiki ühte karjandusse Orange linna lähedal, kuhu nad jäid kauemaks ajaks. Kuulduste järele taheti nad toimetada parajal hetkel kuskile üksikdasde kohta rantiilul ja sealt viia mootorpaatidega reidile saabuvale vene laevale. See kavatsus ei läinud aga nähtavasti korda ametiühingute valitsuse tõttu, kuna viimaks hakati otsima teid jäärade viimiseks Nõukogude Liitu lennuteel.

Nii läkski korda viia mõned jäärad Austraaliast välja ühe väikesel transportlennukiga, mis tegi mitu lennu Orange'i väikesel lennuväljal ja Fidzi saarte vahel enneku Austraalia ametiühingud said jaole ja tegid asjale lõpu.

Seejärel tegid jäärade otstjad otustava sammu nende kättesaamiseks. Nii saabus ühel itulal päeval Sydney külje alla asuvas Mascot lennuväljal Norrale kuuluv ja Nõukogude Liidu võimude poolt praeguse Boeing 707 turbinlennuk, et jäärad peale võtta.

Samaaegselt saabus lennuväljale hilgel transportauto 150 jääraga peal, kuid katse nende pealeladumiseks lennukisest ebaõnnestus ametiühingute kiire vahelusega tõttu. Et kindlustada jäärade kohalejämist,

Stockholmi Eesti Vabariigi aastapäeva aktusel kõnelesid (vasakult) Esmo Ridala, Tiiu Valdes, August Mälik ja Birger Nerman. (EPL-foto Lepper)

E. V. aastapäeva aktusel Stockholm Kontsertsaalis

Jälle kord kõlas Stockholmi Kontserthoone lähistel tänavatel ja maa-aluse raudtee käikudes ohtralt eesti keelt, võis näha pidulikult riietatud kaasmaalasi, huigaliselt kohata sõpra ja tuttavat nägusid. Pühapäeval, 21. veebruaril tähistati piduliku aktusega Kontserthoone suures saalis riikliku iseseisvuse pidupäeva — vabariigi 53-ndat aastapäeva.

Meile, kes me poliitiliste põgenike-
na oleme asunud maapikku, ei saa
aastapäeva pühitsemine olla tavali-
seks ülevaks peopäevaks. See on pigem
mälustuspäev, nende poliitiliste
ja kultuuriliste väärtuste meenuta-
miseks, mida kodumaa anastaja on
meilt jõhkralt vägivaldaga röövinud ja
mille taastamise eest meie ei saa vä-
sida. Meil on see päev, mis peab
meenutama jätkuva võitluse vaja-
dust, aktuaalseid ülesandeid.

Vabariigi aastapäeva aktuse kor-
raldas Eesti Rahvusfond koostöös
teiste kirkorganisatsioonidega. Lava
tagasena ehitisid dekoratiivselt ase-
tatud eesti rahvusiipud. Lava ühte
nurka olid asetatud Rootsi ja Eesti
rahvuslipud, millede sissetoomist
publik tervitas austava püstitõusimi-
sega. Lippude juures seisid auvalves
eesti skaudid ja gaidid. Aukõrallai-
sena viibisid aktusel vabaturisti-ka-
valerid ja sõjaväelased.

Aktuse kava koosnes kahest osast.
kõnedest ja muusikalistest ettekan-
dest. Esimeses osas Eesti Üliõpilas-
kond Rootsis abiesimeis Tiiu Valdes
tervitas noore generatsiooni esinda-
jana aktusekõrallaisi eesti ja rootsi
keeles (kõne kokkuvõte on teisel too-
dud eraldi). Tema ettepanekul austati
ka vaikselt leinaseisakuga meie maa ja
rahva iseseisvuse ja tuleviku eest
langenuid. Pärast Tiiu Valdes sõna-
võttu lauldi Rootsi hümn.

Kirjanik August Mälik ütles mei-
le südamest tulevaid sõnad kokku-
kultuursest ühisevõime kultuuri-
pärandaja ja võitlustega. See on
allikas, kust annutame oma elu-
juu ka paguluses.

Ta iseloomustas aktusele kokkutule-
mist üritusena, mis meid eemale
viib igapäevast elust ja isikli-
ku elu seadmise ja korraldamise mu-
redest. Isikliku eluga seotud mure-
deid, mis aitab kaasa ühistunde
süvenemisele. August Mälik on süd-
nind kõnelees, jutupuhtaja, kes
suudab haarata kuulajaid sõnasteis-
ri pitlikult ilmekusega ja mõttekõike-
de elulisusega. Käsitirjate kõnelees
ahvatleb mõtlema teida vahel kül-
lusesarvest paustumisele.

Aktusekõneleja, külalisena Soo-
meest esinema saabunud ajakirjanik
Esmo Ridala (meie vanemapälvetu-
tud Villem Grünthal-Ridala poeg)
on võinud piirimaalt okupeeritud
kodumaa ja meie vahel teravapõl-
guselt jälgida meie püüdlusi ja ette-
võtmisi ning võis nüüd vahendada
omapoolseid seisukohti ja tähelepa-
neid pagulaselise jooksuvalts tu-
levikuülesandest. Esmo Ridala kõne
on toodud eraldi.

Viimase kõnelejana tõi koosviibi-
jaile tervitust rootsipoolne ustav
sõber prof. Birger Nerman, kes
oma kõnes (mis on ka toodud meie
lehes eraldi) korduvalt pöördus ko-
halviibivate rootsi ajakirjanike

poole kinni naelutada võõrastavat
nähtust, et Rootsi avalikkus on ak-
tiivselt valvel vägivaldsete vastu,
mis toimuvad laias mahtsamas,
kuid unustab ja väikib vägivalda-
tegu, mida kommunistlik Nõu-
kogude-Liit teostab Rootsisle käe-
ja jalalaheduses — Balti riikides,
Ungaris, Tšehhoslovakkias.

Pärast vaheajaga algas kontsertosa,
mis sel aastal oli eriti rikkalik. Ise-
seisvuse ajal meil oli kujunemas ta-
vaks korraldada aastapäeva puhul
sümfooniakontsert eesti helitõist. Pa-
guluses meie seda teostada ei suuda,
seda traditsiooni peab asendama
kontsertosa aastapäeva aktusel.

Senta Mõök-Hallberg laulis kahe
maapaos esile kerinud autori teo-
seid: Torontos oma muusikalise ha-
riduse omandanud Lembit Avestoni
ja Tallinna Konservatooriumis Hel-
no Elleri kompositsiooniklassis oma
studiumi lõpetada jõudnud Kalju
Raidi loomingust. Avestoni Kalju
Leipiku sõnadele loodud lauludest
("Kurbus" ja "Juba lõhnavad teed")
kõitis meid enim viimane oma loo-
duslähedase meeleoluga. Ta helikeel
on võrreldes Kalju Raidiga enam
konventsionaalsem. Viimase helikeel
on tugevalt isikupärane, moodne,
kompositsioonitehnoloogilist väga suu-
lit. Ja eripärgeline. Rahvalaulu töö-
tusele loodud intinime "Ära viies"
tõlgitses eelolevise pianoga selle tun-
deid, kes "ei ta saa lennata, peab
vangis olema". Sellele järgnevas
Kalju Leipiku luuletusest "Rõnk on
laululind" on Kalju Raid leidlikult
fantasiaga komponeerinud ulatusli-
ku poemi, kontsertaaria vahelduva-
te käikudega, lõõritavate kooratruu-
ride, groteskse humoriga. Helind,
mille ettekanne kätkeb suuri võima-
lusi ilmekats tõlgitemiskes, varjun-
dite ja meeleolude kunstipäraseks
tõlgituseks.

Pärast pikka, ligi kümme aastat
kestnud vaheajaga, oli meil meeldiv
võimalus nautida viiulikunstniku
Celia Aumere mängu.

Elukäik viis teda vahepeal väljas-
poole Rootsi. See oli südamluk, tere-
tulnud kohtamine nii publikule kui
ka kunstnikule. Ja ettekanne neli
pala eesti vanameistrite heliloomin-
gust (J. Aaviku "Albumileht", E. Oja
"Magatsiltite tants", H. Elleri "Män-
nid" ja Ed. Tubina "Capriccio") kin-
nitasid Celia Aumere endist tehnilist
küpsust, suutmist tõlgendada autori-
te helikeele omapära, neisse sisse
elada. Aastate elukogemused on ette-
kande tehnilisele virtuosikkusele
lisand hingelist soojust, südamega
kaasaelamist. Celia Aumere on meie
meisterviulidaja.

Solist Senta Mõök-Hallbergi ja
Celia Aumeret saatis klaveril Harri
Klisk kunstiküpe kaasloominguga.
Klaveripartiid ja saade oli puhuti
väga nõudlik.

Vahemärkusena suuri tähelepanu
äratnud Eduard Oja helind "Ma-

gatsiltite tants" kohta olgu lisatud,
et autor on selle komponeerimiseks
inspiratsiooni saanud Eestis omal
ajal palju loetud kirjaniku Aleksi
Tolstoi fantastilisest romaanist
"Aeliita" (planeet Marsi printsess).
Magatsiltid on selles romaanis ühed
muinasjutulised olevused Marsil,
mille teemal Ed. Oja kirjutas terve
sümfooniase süüdi "Aeliita".

Eesti Lauljaskond Rootsis esindaja-
na tegi nüüd Joh. Kant teatavaks
nende poolt väljakuulutatud koori-
laulude võitluse tulemused. Sellest
lähemalt erikirjutuses.

Aastapäeva aktuse kontsertosa lõ-
petas Stockholm Eesti Meeskoorise-
tades Lembit Leetna juhatusel 3
laulu — Enn Võrgu "Kalevipoeg
kaame meesi", Eduard Tubina "Oh-
tulaul" ja Juhan Simmi "Mulgimaale".
Koor oli väga heas laulutujus ja
laulud esitasid publikut haaravalt.

Kontsertosa esinejad, solistid ja
koor, said teenitult kestvate küh-
davalduste osaliseks väga rohkearu-
vusel kohale ilmunud publikult. Ja
neile annetati tänu- ja austuslilli.
Lilli sai ka koorilaulude võistluse
mitmele auhinnale tulnud helilooja
maestro Juhan Aavik.

Aastapäeva-aktus lõppes eesti hümn-
i laulmisega meeskoorilt ja publi-
kult. Selle järgi viidi lavalt Rootsi
ja Eesti lipud publiku auvalve sa-
teel. Ning siis võidi asuda koju teele
meelolurikkalt, pidulikult väärli-
kult vabariigi aastapäeva aktuselt. Hiljem
jätkati aastapäeva pühitsemist koos-
viibimistel koduses rings.

ED. REINING

Prof. Nerman Balti riigid tõkestasid N. Liidu ekspansiooni

"Tänapäeval unustatakse kiiresti.
N. Liidu poolt vägivaldselt purus-
tatud tshehhide vabastuspüüdis a.
1968 hakkab juba ununema. Aastal
1956 samuti venelaste poolt verre
uputatud ungariaste vabastuspüü-
mine on peaaegu täiesti unustatud.
Ja Baltikumi kiriatihlikust oku-
peerimisest venelaste poolt ei kõ-
nelda üldse enam. Tänapäeval kõ-
neldakse meeldest etableeritud po-
litilistest olukordadest, mida ei
tohtivat paigast nihutada. Nähta-
vasti meeldakse, et Balti riikide
okkupeerimine toimus niivõrd kaua
aega tagasi — umbes 30 aastat —
et tegemist on heakstunniatut
faktiga. Kuid me ei tohi kunagi
unustada balti rahvaid tabanud va-
badusekaotust. Baltikumi okkupeeri-
mine venelaste poolt kuulub kõige
olematumate roimade hulka, mi-
da meie jalm ajastu on üldse
korda saatnud."

Eelpool äratoodud sõnadega alustas
oma kõnet professor Birger Nerman,
kes oli rootsipoolseks kõnelejaks
Stockholmis asetatud Eesti Vaba-
riigi aastapäeva aktusel. Edasi nentis
prof. Nerman, et balti rahvad on
ühed vähestest rahvastest maailmas,
kel on tuline õigus moodustada ise-
seisvaid riike. Nad on skandinaav-
laste ja soomlaste kõrval ainsad rah-
vad Euroopas, kes juba ürgaegadest
saadik on asustanud oma praeguseid
territooriume. Tuleb arvestada, et
balti rahvad on süäl paiknenud vä-
hemalt 10.000 aastat.

Nii on võimalik ka jälgida, kuidas
Baltikumis paiknenud mitmesug-
setest suguharudest on ajajooksul ku-
jununud kolm rahvast: eestlased, lät-
lased ja leedulased, kes arendasid
välja omaenda kultuuri ja keeled.
Ajaloos suurimate imede hulka kuu-
lub asjaolu, et balti rahvad hoolima-
ta sajandest kestnud ikestust, suu-
tsid säilitada oma eripära.

Ja kui nad lõpuks ometi, Esi-
mese maailmasõja lõpus võitlesid
end vabaks — milline imetusväär-
ne saavutus see oli! Kui lähemalt
uurida, kuidas nad mitte-milleltki
liid armeeid, mis alistasid tervet
karia vnanlasi, näiteks vene ja ko-
dunaised, bolševikke, sakslasi,
baltisakslasi, valgevenelasi ja teisi,
siis ei jää üldi muud üle kui tä-
sine imetus.

Edasi mainis prof. Nerman Balti
rahvaste saavutusi iseseisvuse jala,
mida tal endal isiklikult oli võima-
lik hõlpsalt jälgida. Ta toonitas, et
tegemist oli noorte ja loomistaheliste
rahvastega, kes oma sõjas tohtult
laastatud kodumaid kiiresti ehitasid
üles õitsevateks riikideks. See äratas
kogu demokraatliku maailma imet-
lust.

Inglismaa ja USA pole kunagi tun-
nustanud vene okupatsiooni Baltiku-
mis.

Rootsi ajaloo häbiplakkide hul-
ka kuulub see, et Rootsi andis oma
tunnustuse juba esimese okupatsioo-
ni päevil, a. 1940. Kas sellepärast
meie valitsus peabki olema N. Liidu
suhtes nii pehme ja arusaav?

Venelased sooritatavad praegugi veel
balti rahvaste kallal raskeid roimi.
Alates II Maailmasõja lõpust on um-
mes 600.000 baltlast veetud Venemaale
ja Siberi orjalaagritesse, kus neist
suurem osa on hukkunud. Arreteeri-
misel jätkuvad, endiselt jätkatakse
religiooni, enesest piletatakse ja
riiustatakse kirikuid ning kiusatakse
taga kirikufunktsionäre. Omakultuuri
püütakse lämatada igal võimaliku
viisil ja Baltikumi suunatakse
venelasi niivõrd suurel arvul, et ees-
märk on enam kui ilme: vene ena-
muse saavutamine Balti riikides.

Edasi ütles prof. Nerman, et me
kõik teame ka seda, kuidas balt-
lased oma ikastatud kodumaadel
püüavad kõikide olemasolevate va-
henditega vene survele vastu pan-
na. Meie teame, et nad teavad
vabaduse taastamist. Nad teavad,
et ükski diktatuur pole igavene ja
et ka vene diktatuur kord on
mõistetud hukkamisele. Nad tea-
vad, et kommunistlik majandus-
süsteem on kapitalistlik eluühend-
tundus ja et kõikjal valitseb rahu-
lolematus režiimiga.

Tagasi minnes Balti rahvaste va-
badusvõitluse juurde, märkis prof.
Nerman, et sündmustel 1917–1918 oli
ka maailmaajalooline tähtsus. Nende
vabade riikide loomisega tõkestati
ka bolševike edasitung Läänemere
rannikule.

Kui N. Liit tollal oleks alistanud
Baltikumi, oleksid tagajärjed olnud
halvaendelised. See oleks andud bol-
ševikele stimulatsiooni — mitte ai-
nuksli lähedalasuvast Skandinaavia-
ja Saksamaal, vaid kogu läänemaail-
mas. Kindlasti oleksid venelased asu-
nud uutele pealetungidele, eesmärgi-
ga vallutada Skandinaavia kuni At-
landini välja, kuna bolševike sel-
gelt väljajõeldud sihiks oli maailma-
vallutamine. Ka rootslastest oleksid
saanud nõukogude kodanikud. Nüüd
aga siin läänemaailm hingetõmbega
umbes 20 aastat.

Seetõttu on kogu demokraatlik
läänemaailm balti rahvastele tänu-
vilglane — selle eest, et neil rah-
vastel õnnestus vene lasti tõkestada.
Seda tänuvilgiga on võimalik teu-
da vaid siis, kui läänedemokraa-
tiaid täie jõuga toetavad baltlaste
vabastuspüüdlusi. Nii kaua kui va-
had Eesti, Läti ja Leedu taastin-
nivad. Täinad Eesti Vabastuspäeval
peame teadma, et nende riikide va-
badus on vabale maailmale süü-
neprobleem ning ühtlasi üheks
tungivamaks poliitiliseks ülesan-
deks.

Osa 1500-pealisest publikust Stockholmi Kontserthoone suures saalis. (EPL-foto Lepper)

Talveülikool Vemdalsskaletis nii vaimu- kui kehakultuuriga

Harjedaleni magedes Vemdalsskaleti mägihotellis toimus 6.-13. veebruarini järjekorras teine eesti talveülikool (eelmine toimus mullu Norras Rjukanis), mille korraldasid ühiselt Stockholmis Eesti Osakond ja Eesti keele ja kirjanduse Instituut. Nendest oli viimase peal majanduse ja kursuse korraldamine, kuna Osakond organiseeris kursused, kes tulid kohale ka teistest linnadest peale Stockholmist -- kohal oli akadeemilist noorust ka Lundist, Göteborgist, Uppsalast ja mujaltki. Kursust juhatas Instituudi juhataja filoloog Paul Laan koos Osakonna esimese kuraatori Reet Mägi. See kujunes osavõtjatele meeldivaks kursuseks, eriti kus peale heatasemelise sisulise külje, mida ei suutnud häirida rongstreik ja osa lektorite ärajäämine, oli suure moodsa mägihotelli miljö, piiramatud suustamisvõimalused ja ilus ilm kaasaaitajateks.

Transpordid Vemdalsskaletisse toimusid tellitud bussidega. Teel Stockholmist kursusele juhtus ühe bussi kummita äpardus -- selle tummipind, nähtavasti regumeevritud, läks lahti ja kuna raudteebussil millegipärast puudusid rattavahetamise tööriistad, siis võitis paar tundi enne kui vahetamisse toime tulid ja siin olid peamised töömehed eesti tudengid ise.

Tulles vesisest ja kevadisest Stockholmist umbes 600 km kirdesse ja Jämslandi, selgus, et siin siiski on korralik talv paksu valge lumega. Vastu võitis sõbralik püüskesepeiste, mis, nagu pärast võis konstateerida, pidas vastu kogu nädal. Alles laupäeval, ärasõidul, läks pilve ja hakkas lund sadama. Temperatuur oli mõnusalt 3 ja 12 külmakraadi vahel kogu aja.

SUUSAKUURORI

Vemdalsskalet on viimastel aastatel kujunenud populaarseks suusakuurordiks koos ümbrikonnaga, kus asuvad veel teine looduskaunis suusakeskus ja mägihotell Björnrike, teelises "karumäel" ja vanad jämedad jätkikud Vemdaleni ja Klövöns.

Neist esimene on läinud kaasa moodsa aja mehhaniseerimisega, kuna Klövöns rahvas hoiab kinni vanast ja hõlme on olemas igas peres.

Sin elab rohkesti lapi, kelle põdrakarjad utavad tjaljis üsna hotele läheduses umbes kilomeetrikõrgustel mägedel. Hotelli naabruses asuvas talus peetakse taltsaid põhjapõtru kopsis -- need on veoloomade keegi mägihotellide poolt korraldatavate saanisõitude. Nädala keskelt tuleks ka lapi "renskiljning", põhjapõdrapüük lassedega, mis on põnev koitming. Õnneks ei olnud seekord sellega ühenduses loomade tapmist, mis karjajanduse juurde tavalliselt kuulub.

Mis mägihotellidesse puutub, siis Vemdalsskaleti kui ka Björnrike hotellid on moodsad asutused, neist esimene hoitud sisearhitektuuril rangelt põhjamaisena ja koostades tegelikult etappides kokkuvõttes vanematest hotellihoonetest, millid on moderniseeritud. Ei puudu oma ujuja ja saun, talveaed, kaminaadid, moodsad konverentsiruumid jne. Toad, kus eesti noored olid paigutatud, olid varustatud dushiga, külmutuskapiga ja isegi pliidiga kokkamiseks, kui kellelegi see pähe tulnuks.

SUUSAMÄGEDEL

Hotelli ümber oli neli suusaliifti lastumismägede tõusmiseks. Neist kaks asusid otse käe-jala juures ja need kasutati vabal ajal usinalt. Olavi Lepp, kes oma sõitudest arvet pidas, sai päevas kuni pooleksaja üles-alla sõiduga hakkama ja ega teised järele ei annud. Kõik olid end varustanud slaalomususkadega ja saasbasiga, need, kes neid kaasa olnud võinud, võisid neid hotellilt laenu-
tada.

Paul Rebas oli suusainstruktoriks ja tema näpunäidetega keegi keegi ei murdunud, kuigi leidis mõni, kes laskumissõidus olid üsna vähest kogemustega.

Tehti väljasõitu ka Björnrike, kus suusaliift on umbruskonna pikim. Neid, kes eelistasid murdmaasõitu "võltsid" end pärast hommikust loomut üles mägede rüppe, kus laotavad puud ja kus kirgas päike ning tuul valitsevad üsna avarustes.

Elise meelelahutuse oli kursusele muretsenud Peet Koka, kes Tüvisens Värdi toimetustiliskuna oli välja "ajunud" Östersundist kaks lumescooterit, millel ta siis õpetas asjahuvitatuid magedes sõitma.

Reet Mägi, Stockholmis Eesti Osakonna esimene kuraator

Proovisid nii tüdrukud kui poisid. "Põnev riistapuu. Võtab keha läbi nagu suustaminegi", oli üldine otsus.

TEGELIK KURSUS

Kehakultuur oli muidugi oluline: suustamine, saun, ja ujumine. Kuid kogunemine Vemdalsskaletisse toimus ju öieti vaimse sihiga: anda noortele teadmisi eesti keeles, eesti ajaloo ja muude eestlastes ainetes, samuti ühiskondlikes probleemides. Kursuse osa oli nii korraldatud, et pärast hommikusööki oli üks loeng, millele järgnes suustamispaus kella 10-13.30-ni ja siis jälle loengud viis tundi järjest. Jaotus oli õnnelik ja rahuldus nii keha kui vaimu.

Peamine kursus eesti keel ja ajalugu, sest lektorid olid meistriks, kunsti ja geograafia alal jäid rongstreigi tõttu tulemata ja "auget" tulid asendada kohalolevate lektorite poolt.

Eesti keele probleemides tehti grupitööd, m.h. tutvudes lähemalt so-

navaraga, grammatikaliste probleemidega, keeleuudendusega jne., kus ei puudunud ka praktilised harjutused. Eesti keele lektoriteks olid Helmi Eller (kes kolmes loengus tutvustas ka eesti kirjanike nooremast sugupõlv) Paul Laan ja Vello Salo. Vello Salo tutvustas veel kristluse osa eesti rahva kujunemisel. Alajõe-
lase "teani" moodustasid Aleksander Ives (Vabadussõda), Jaak Maandi (pidevaks Eesti uueks ajaloo) ja Hain Rebas (Vabadussõda vabadus-
rühvavahelise perspektiivist, Baltlaste väljandamine 1916, Eesti mood-
sa ajaloo kirjutamisest jne.).

Ühiskondlikus osas tutvustas Alur Reimans eestlaste Roodis ja vaates selle koosseisu ning tulevikuperspektiivide huvitava tabeliga. Reimans õpetas ka koosolekute pidamise korda. Juhan Koka andis pildi avaliku arvamise probleemidest läänes ja idas ning tutvustas neid põhiliselt vahesid, mis näli, esinevad lääne ja ida ajakirjanduse toimetamisviisides.

Loengutele selles aines järgnes elav diskussioonitund, kus kerksid üles nii eestluse kui ka maailmaprobleemid praegu ja need diskussioonid kestsid edasi veel tundeid hilisõhtu.

Olavi Lepp oli kursuse filmimees. Ta esitas filme eesti noorte tegevusest reisidest kui ka enda kunstilisi filme, milledega ta on rootsi võistlustel auhinna saanud ja kus m.h. Nynäshamni amatöörnäitlejad on tegevateks. Olavi Lepp on Nynäshamni hambaarst.

KAUGE KÜLALINE

Talveülikooli kursusest võitis osa 45 noort. Neist kaugemaks kursustal-
seks oli blondpäine Tiia Raudma Sydneyst Austraaliast, kes kinnitas, et kursust on tal suureks elamus-
eks. Austraalias ei ole ressurse sellisteks kursusteks, seal on ju ka vähem noori, kuid kellele huvi eesti
asja ja rahvusliku tegevuse vastu on suur. Tiia oli valitud üldiselt väljas
oma seisukohtade eest. Ta õpib Sydneyst ülikoolis ja alustas pärast kursust teekonda tagasi üle Inglismaa.

Tagasisõit kursustelt toimub jälle bussiga -- seekord viperusteta. Kaasatoodi häid muljeid ja teadmisi.

Noortepäeva embleem võistluselt

Noortepäeva embleem

Enne jõule välja kuulutatud Eesti Noortepäeva embleemi kavandi võistluse tulemus on selgunud. Seitse noort märgikujundajat saatsid sisse kokku 16 kavandit, millede hulgast zhürii, noortepäeva peatoimkond, otsustas tunnustada parimaks kavandi, mis kujutab stiliseeritud avatud õit eesti rahvustrüst, mille all on lint pealkirjaga "NP STOCKHOLMIS 71".

Võiduka embleemikavandi valmistas Anne-Liis Raud Huddingest. Anne-Liis on 14 aastat vana, käib Källbrunk'i koolis Huddingesi ja kuulub Stockholmis Karu lipkonda. Tema peamiseks huvialaks on, nagu jutujajamisel selgus, raamatute lugemine ja joonistamine. Viimast huviala näib olevat põhjust edasi arendada! Anne-Liis ootab auhinna kaks vaba päset kõikidele Eesti Noortepäevade üritustele 20.-23. mail 1971 Stockholmis.

EÜR uus juhatus

Uppsalas toimus Eesti Kodu ruumides Eesti üliõpilaskond Rootsis korraline aastapeakoosolek, kuhu olid saanud esindajad kõikidest eesti üliõpilaskondadest Rootsis.

Koosolek valis EÜR juhatusse algavaks aastaks koosseisu: esimese Andres Merelaid (Göteborg), sekretär Maret Kindel (Göteborg), laekur Andres Nittepöld (Göteborg) ja abiesimehed Reet Mägi (Stockholm) Andres Koern (Lund) ja Johannes Raag (Uppsala), ametita liige Mart Nömm (Lund). Nagu koosseisust nähtu, on Göteborgi kord asju ajada.

Samal õhtul korraldas Uppsala Eesti üliõpilaskond Ovars Krog'is hubase koosviibimise, mis tõi kokku hulga eesti noori.

Kursused Tuneesias ja Toftas

Tänavu ei toimu noortepäeva kursust Hollandis, kuna Oldenbroeki rotary klubi, kes aastaid kursust ülal pidas, ei ole sel aastal kursust oma elarvesse võtnud. Eesti Noortetöö on aga saanud summast sellegipoolest ühe noortepäeva korraldamiseks võimalik ja see toimub juuni esimesel nädalal, täpselt 1. augustiga 4. juunil Tuneesias.

Kohalolek toimub lennukil, kursust toimub hotellis ja võimluse on nende, kes peale kursust tahavad nädal kauemaks jääda kohale, on pikendamiseks olemas.

Gotlandis Toftas toimub moodsa aasta eeskujul jälle noortepäeva kursust, mis kestab 18. 25. juunini. Mõõdund aastal oli sellega ühenduses Visby ka õpetaja ja noortepäeva kursust, milline sel aastal viiakse Läänemere rannikule Bästadi lähedale ja toimub 12.-19. augustini.

Sport viimas Austraalia E. Mängudel

SYDNEY (EPL) -- Kui Rootsis on talv, on Austraalias suvi. Aastavahetusel toimusid Melbourne's Austraalia 17-nädal Eesti Mängud. Ilmataat oli aga eesti sportlastele pahatahtlik, kes aga vihmale ning tuulele vaatamata viisid programmi võistlustel täielikult läbi.

Tagajärjed olid muidugi alla igasuguseid lootusi -- kahjuks paljudele noorsportlastele, kes olid hooltsa treeninguga ette valmistanud Eesti Mängudeks. Parimatest tagajärjedest võib esile tõsta Tõnu Pori (Eesti rekord omanik Austraalias) odadeid (42.38 m) ning noore Peeter Pavlovsky kaugus- ja kolmik hüpet (5.88 ja 12.03). Võttes arvesse soovitud raja pehmust, oleks need tagajärjed kujunenud silmapaistvaks saavutuks kuival rajal.

Austraalia meistri, Anne Kärneri, tagajärjed kuulitõukes (12.93) ja ket-
taheites (39.57) kannatasid tunduvalt ilmatuult vallatuse arvel. Paar päeva hiljem (2. jaanuaril 1971) esindas Anne Viktoriia osariiki Lõuna-Austraalia vastu, kus ta saavutas kuulis 13.00 m ja kettas 41.96 m.

Talveülikooli kursusest osavõtjad Vemdalsskaleti mägihotelli ees. (EPL-foto)

Vaikselt lahkus meie armas sõber

Klaudia Weber

* 5.1.1900

† 20.2.1971

Vaikselt leinas

RIMMA ja BO

PEREKONNAD

KIMBERGID

PEREKOND SAAR

OSKAR

Maria Palmberg

n-na Jöers

* 31.7.1891 Eestis

† 15.2.1971 Stockholmis

Mälestavad

ERNA ja HERMAN

JULIE

MARTA LASTEGA

Matusetalitus toimub laupäeval, 6. märtsil kell 12.00 Skogskabelis Metsakalmistul.

Kanadas lahkunud armsast onu

Anton Raiend'it

* 15.3.1892 Martins

mälestavad sügavas kurbuses

ULO RAIEND

PEREKONNAGA

LJUBA

8. veebr. 1971 USA-s surnud armast

Alma Raag'i

mälestab vaikselt leinas

PEREKOND OLDMA

Usulisel raadiosaadatel igal pühapäeval, ja reedel kl. 18.30-18.45 ühiklinal 31 m. Trans World Radio.

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Jakobis peajumalat. 28/2 kl. 15, kog. õp. K. Kool, oreil PG Strömberg, laululehed. 08/21 32 77.

ALINGSÅS: Maakirikus palvapäeva jumalat. 6/3 kl. 13, õp. K. Kool, oreil PG Strömberg, laululehed.

GÖTEBORG: EELK Gbg ja Lääne-Rootsi kog. palvapäeva jumalat. Kristiines 7/3 kl. 14, õp. K. Kool, oreil PG Strömberg, laululehed.

EEST IAP. OIG. KIRIK

STOCKHOLM: Püha Nikolai peakirik, liturgia ja Vabaduspäeva tänupele 28/2 kl. 11, ülempr. — Nael.

GÖTEBORG: Suure Paastu 1. pühapäev. 23/2 kl. 11 liturgia, pärast jumalat. kog. nõuk. koosolek, millest kõiki liikmeid palutakse lahkeltsi osa võtta. Praost N. Raag.

SOOME ORTODOKSIKIRIK

BORÅS: Ohtuleen. 27/2 kl. 17. Caroli kog. majas, hiljem Kalevala päeva pühitsemine ja 28/2 kl. 9.30 liturgia samas. Ülempr. Juhkam.

VABARIKIKUD

STOCKHOLM: Angari, Kungsholms. 23. vabakirikute ühine jumalat. 28/2 kl. 16, kõned ja laulud.

STOCKHOLM: Eesti Neliipühi kirik, Bravallag. 11, pühapäevakool 23. veebr. kl. 10, jumalat. kl. 11 A. Söderlund jt., noorte- ja koorilaulu. 5/3 kl. 19 pühapäeval, Allan Laur.

ESKILSTUNA: Eskili kirik, Båtsmansgatan 7, jumalat. 28/2 kl. 14, E. Jögr jt.

GÖTEBORG: Blå Bandet, Erik Dahlbergsg. 10, jumalat. 28/2 kl. 11, V. Kujba.

GÖTEBORG: Smyrna Neliipühikog. Parkgatan 1, 27/2 kl. 19 koguduse tund, 28/2 kl. 13 jumalat., kog. vennad, koor.

NORRKPÖPING: Tabernaakel, Kungsg. 26, jumalat. 28/2 kl. 13, kohalikud vennad, ohver välismisjonile. Eesti Oskalon, Bräddgatan 54, palvet. 27/2 kl. 17, kõnet ja laulu heli-lindilt.

Salgajuhtide kursused ning malevalaager

Metsakodus toimub 9.-12. aprillil salgajuhtide kursused, mida juhatab skm. Harald Sepp. Registreerimine temale kuni 15. märtsini aadressil: Harald Sepp, Fack, 100 51, Stockholm 28. Registreerimismaks kr. 25, kogu kursus maksab kr. 60, mille sees on toitlustamine. Sõidukulude arvel on kursustelastele võimalik saada kuni 80 protsenti hinnalaenu. Stockholmist loodetakse korraldada ühisõit bussiga. Tagasimaks sõidukulude osas toimub Metsakodus.

Malevalaager toimub Metsakodus 7.-15. augustini. Eelregistreerimine tähtsustavaks on 1. aprill. Laager on kvalifikatsiooniks 1972 aasta maailmalagrist osavõtuks Kanadas. Osavõtmaks laagrist kr. 125.-, millest 50 kr. tuleb maksta registreerimisel. Lõpliku registreerimise tähtsustavaks on 1. juuli. Registreerimine: L. Mölder, Nilsbyvägen 4, VI tr. 183 31 Täby (alates 1. märtsist uus aadress: Gamla Landsvägen 1, 182 31 Danderyd).

Täname südamest kõiki, kes meie armsa õe

Leida Käo

matusetalitusest osa võtsid ja tema kalnu lilledega kaunistasid.

ÖED

perekondadega

E. V. aktused Malmös ja Kopenhaagenis

MALMÖ (EPL) — Lööna-Rootsi ja Taani eesti organisatsioonide koostöökirja Veebruarikomitee ühiskorraldusel toimusid Eesti Vabariigi 53. aastapäeva piduliku kokkutuleku Malmös, Siriusordeni ruumides ja Kopenhaagenis, St. Andrease ordeni lokaalses, kus aktuskoond pidi ins. Agu Kriisa. Hälsingborgist, Maria koguduse saalis toimunud aktusel kõneles toimetaja Andres Küng. Mõlemad kõnelejad kuulusid meie noorema põlvkonna rahvuslike aktiivtegelaste hulka. Osavõtt kokkutulekust oli rahvarohke. Kõiges kolmes kohas esines suure eduga kontsert-osas samuti nooremale põlvkond kuuluv bassilaulja Valdek Jüriso, Stockholmist.

Aktus Malmös, Siriusordeni esinduslikus ruumis algas eesti lipu sisetoomisega, mille auvalves seisid eesti üliõpilased ja gaidid. Avasõnad lausis Lundi eesti üliõpilaskonna poolt Eeva-Merike Kangro. Ta kinnitas, et eesti noored paguluses ei ole kaotanud usku Eesti uuestisünnisse. Igal rahval, nii suurel kui väikesel, on õigus ise määrata oma saatust.

Aktusekõne pidas Agu Kriisa, kes rõhutas, et vaba eestlastkonna üli-maks eesmärgiks on tegutseda selles suunas, et eesti rahvas saaks tagasi oma vabaduse ja õiguse ennast ise määrata.

Järgnenud kontsert-osas esitas bänd Valdek Jüriso Kalju Raidi "Kui mina hakkain laulema" ja Juhan Zeigeri "Kanneldajast venna" Günther Suurkusk'i klaveri saatel. Valdek Jüriso võimbas bass tuleb meelde omaaegset eesti ooperibassi Benno Hansenit. Nii tema, kui klaverisaatja said publikult rohkete kiiduväljenduste osaliseks ja neile anneti ilu. Aktuse lõppõnad lausis tänuiga eestnejaile tsiv. ins. Rein Asu, mille järele lauldi eesti hünni. Hilisemas hubases kohvilauas pakkus Stockholm küllaline veelgi muusikalist naudingut.

O.V.

Nisumajad

Algus lk. 1

nistest materjalidest, mida valmistatakse sünteetiliselt.

Leitajad on sooritanud nisuga katseid oma kodudes õhtutel ja nädalalõppudel.

Riley lisab, et teadlased olid üheskoos päid mürdnud, kuidas toota odavamalt ehitusmaterjali kui järele jõuti nist ideele pooleldi humoristlikul viisil. Produktusiooni ainuõiguse on kindlustanud TDR Engineering Development Ltd., milline firma korraldab ka uue produkti väljatöötamise finantseerimise. Firma president Michael Dennis arvestab, et enne kuu lõpu vähemalt aasta kui jõutakse nii kaugele, et saab materjali valmistamata hakata kommertsiaalsel alusel. Seni on leitajad valmistanud nistest ainult mõned näidisplokid ja plaadid.

Arvestatakse, et tavajäse ühepere-konna elamu ehitamiseks vajaliku alumiinumi ja seinte jaoks uue materjali saamiseks lihtsaks tarvis umbes 500 kilogrammi nist, teib ümber arvestades umbes 1600 pästi.

Toronto television intervjueris dr. J. Timuskit ühenduses leitajega. Ta oli muide ka Eesti Vabaduspäeva ingliskeelse aktusekõne pidajaks Toronto.

M. Nieman 85-aastane

Saksamaal, Murnau Seehausenis, pühitseti oma 85. sünnipäeva Martha Nieman. Saksamaale asus ta Eesti vabariigi okupeerimise tõttu enamlaste poolt.

Paremad aastad oma elust oli ta rakendanud Eesti Punase Risti tegevusele, olles EPR Peavalitsuse kantselari juhataja asetäitjana, Noorte Punase Risti sekretärina ja hea võõrkeelte tundjana — korrespondendina väliskirjavahetuse alal. Ta oli kõrgelt hinnatud oma ülemistest poolt ja tema teadustusalaste teened eest annetati EPR Peavalitsuse poolt temale Eesti Punase Risti au-märk.

Omades mitmeid võõrkeeli, võttis Saksa Punase Risti teda oma teenistusse, kus ta töötas kuni pensionile minekuni väliskorrespondendina.

Martha Nieman omas ka halastaja õe kutse ja selle tõttu oli tal võimalus pääseda Saksa Punase Risti õdede kodusse, kus ta ka praegu veedab oma vanaduspäevi.

Tema Eesti Punase Risti selleaegsed kaastöölised tunnevad teda kui väga sõbralliku ja äärmiselt korrektse kaasmetsnikku ning soovivad tal le jõudu ja tervist veel paljudeks elunastateks.

Kaastöölised Rootsis.

Kohalik elu

GÖTEBORG

Peakosolek

"Pühajalutüred-Kalevipoeg" Söprade Ringi peakosolek peetakse teisipäeval, 2. märtsil kell 19 KFUM-i ruumides, Parkgatan 11, kolmandal korrusel.

Päevakorras: 1) Kosoleku rakendamise, 2) Tegevuse ja kassa aruand 1970, 3) Tegevuskava 1971, 4) Eelarve 1971, 5) Valimised pühikiri-järele, 6) Kohalalagatutud küsimused. Pärast koosolekut ühine koosvil-bimine kohvilauas. Loodame kõikide liikmete osavõttu!

JUHATUS

Tallinna pidu

Tallinna lipukonna pidu toimub 6. märtsil kl. 18 Garmestades Medborgarhousis. 15-nda tegevusasta tähistamisel soovivad noored oma pool näha rohkem lastevanemaid, sõpru ja tuttavaid. Riiklikult esikava noorte endi poolt, kusjuures laulus ja ettekannetes esineb näited talitegevusest. Esinevad ka rahvatantsijad. Ohtuseks tantsuks mängib lipukonna oma noortekorale "Matchbox". Sisepääs 10.-, hinnas sisse on arvestatud ka kohvilaud. Peale korralduse vormis tulevatele Eesti Skautlike Noorte Maleva liikmetele on sissepääs vaba.

STOCKHOLM

Käbi Laretei klaveriõhtu

toimub neljapäeval, 4. märtsil kell 20 Konserthouset viikses saalis. Kavast: Ludvig van Beethoven, Lars-Erik Larsson ja Franz Schubert. Piletite eelmüük: Konserthouset, NK-s. Svåla & Söderlundi muusika-äris Konserthouset ja Svenska Dagbladet depeshbüroodes.

Ühetoaline korter

välja üürida lõuna linnaosas Stockholmis. Vast. "T-bana peatus" all EPL, Box 16 320, 163 26 Stockholm 16.

Eesti daam Airi!

Olid aastal 1945 Gullringenis metsatöölisele kokaks. Tulid sinna Grönbadenist Vimmerby ligidalt. Soovin Sinuga kirjavahetust, kui oled ükski. Teata oma aadress "Mees üksinda" all EPL, Box 16 320, 163 26 Stockholm 16.

VÄLIS-EESTI GRAAFIKA AVAMINE

Esinevad kunstnikud: Endel Kõks (Rootsi), Karin Luts (Rootsi), Anne-Reet Parls (Saksamaal), Eric Peltap (Kanada), Herman Halvik (Rootsi), Ruth Tulving (Kanada), Arno Vilhlemm (Rootsi).

Graafikanäituse avab saadik H. Laretei.

Näitus on avatud äripäevadel kell 10-17, laupäevil kell 10-13 kuni 15. märtsini.

VÄLIS-EESTI

Lilla Nygatan 8
Tel. 08/11 50 31 — 11 08 08

TEADAANNE

Eksiarvamiste ärahoidmiseks teatame, et Göteborgi kogudus ei ole likvideeritud, nagu seda võis lugeda EPL-ist nr. 14, 20. veebruaril. Need, kes tahavad kogudust likvideerida, ei ole valitud koguduse täiskogu poolt koguduse nõukokku.

FELIX KELLO

Göteborgi koguduse nõukogu liige

Rootsi televisiooniprogramm

TV Lõrdag

TELEVISION 1

9.10–9.25 Matemaatik pä nyyt. 13. Formler – ett hjälpmedel.
9.30 Psykologi. 10.
Suomenkieliset ohjelmat:
Finskpråkiga program:
10.00 Lauantaiuutiset.
Lördasskifte.
10.15–11.00 Kultainen kurjuus. Suomalaisen viihteen epäsankari Irwin Goodman lähi- ja kokokuvassa.
Ett gyllere elände... Finska underhållningens anti-hjälte Irwin Goodman i närbild.
Textat på svenska
14.15 VM i konstfäktning: Isdans. Bengt Grive. Färg
15.15 Tixextra med L.-G. Björklund och L. Larsson. Delvis färg.
17.15 Pippi Långstrump. Pippis balfångfärd. Färg.
Textat för hörselskadade.
17.45 Vecko-nytt för hörselskadade.
17.55 Helmgäskringning. Från Kville kyrka i Bohuslän. Färg
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Hylands hörna. Färg
19.05 Nu seglar Pip-Larssons. Färg
19.20 Det händer i ettan. Färg
19.30 TV-nytt, väder.
20.00 Öar i blåsväder – Sven Gillsäter från Falklandsöarna. Färg
20.30 Hawaii fem-noll med Jack Lord, James MacArthur, Kam Fong och Zulu. Färg
21.20 Hylands hörna. Färg
22.00 TV-nytt, väder.
22.05 Hylands hörna, forts. Färg
Därefter TV 2-veckan.

TELEVISION 2

16.35 Familien Ashton. Del 15: Jag kan väl fa vara tückig?
17.30 TV-cup i handboll – semifinaler. A. Hegerfors.
18.30 Alaska! 2. Färg
18.55 Väder, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 En bit från Brännö – om och med Lasse Dahlqvist. Färg
20.00 Bandyfeber – underhållningsreportage om Laget, Anhängarna och Portföjlerna.
20.30 TV-nytt.
20.35 Pepe från Marseille – fransk långfilm från 1936 med Jean Gabin.
22.05 – ca 23.00 VM i konstfäktning: Damerernas fria åkning. Bengt Grive.

TV Söndag

TELEVISION 1

8.40 Arbetsmarknadsskunkap. 6. AMS – vad är det?
9.00 Det handlar om dig. 12. Hur normala är vi?
9.30 Se det du inte hör. 1. En hemmakväll. Färg. Repris 4/3 kl 11.45.
9.45 Guten Tag, Is.
Suomenkieliset ohjelmat:
Finskpråkiga program:
10.00 Väino Linna. Paloukaella Penttikulmalle. Toitutus Jouko Tyrylä Osma Harkimo.
Väino Linna – ett författarporträtt.
Väino Linna ger sin egen syn på sitt författarskap. Gilmtar ur filmerna Okänd soldat och Här under polstjärnan.
Textat på svenska
10.15 Luxuristurist. Maassamme vie-raise keksisin useita toistoristeil-jöitä viipyen Helsingin ulkopuolella muuttaman tunnin. Mitä he meistä tietävät?
Luxuristerna. Vad vet lyxuristerna om landet de besöker och vad får de se?
Textat på svenska
11.02–12.15 Högmissa från Lundby ga kyrka i Göteborg – biskop Bo Gieritz. Liturg: Kyrkoh. D. Sellberg. Komminister V. Ivarsson. Körlad: Ann Johansson. Org: A. Gothe.
15.00 Vi i Norden – Island.
15.30 Show – Hans Fridlund presenterar "glitter" för samhällsfrän-

vända med Shar. Lewis. Färg
16.30 Helters sista mila – dokumentärt kring något som försvunnit. Färg
17.00 Barnens önskerespr. Delvis färg
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Hemma på söndga. TV-magasin med Ria Wägnér.
18.45 Länsuppen – frågelek med Lars Orup och älsnlag. Färg
19.30 TV-nytt, väder.
20.00 Ferien – en film om en resa. Manus: K. Riffberg. Regi: J. Hemmel. Medverk: Marianne Hedengrahn, Lars Passgård, Yvonne Ingdahl och Morten Grunwald. Färg
22.00 TV-nytt, väder.
22.05–22.35 Sportspegeln.

TELEVISION 2

15.00 TV-cup i handboll – Arne Hegerfors.
16.00 ca VM i konstfäktning: Uppvisning. Bengt Grive. Färg
17.00 ca SM-final i bandy. Putte Kock. Färg
18.00 Insändaren med Gun Hägglund.
19.30 Vill du veta. Staffan och Kersti berättar för de yngsta om bröd. Färg
18.55 Väder, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Sportnytt.
19.30 TV 2-krusset. Korsordstävling till förmån för Radiohjälpen med Carl-Olof Sjöblom och Lena Söderblom. Färg
20.00 Högmissa ifrågasatt. Biskop Olle Nivenius och kyrkoherde Kjell Barnekow "ställs till svars". Opponent: Eva Asbrink, Nils-Gunnar Nilsson och John Ronnäs. Programled: Per Grever.
20.45 Titta på tvåan. Färg
20.50 Anders Börje sjunger egna och andras visor. Färg
21.10 TV-nytt.
21.15 Målet gäller: Fängelser. Är fängelserna nödvändiga i dagens samhälle? Förhållandena: Göran Elwin, doc. i straffrätt i Uppsala och Bengt Ohman, chefsåklagare i Norrköping. Programledare: Per Gedin.

TV Måndag

TELEVISION 1

Skol-TV.
8.30–8.55 Filmkunkap åk 2. 4. Okay, sailor, okay?
9.00–9.15 Ute i världen. 2. Pojke från Neapel.
9.20–9.40 i Frankrike. 2. Ett katolskt land.
9.45 Egypten förr och nu. Del I och del II. Färg.
10.15–10.35 Föremålen berättar. 3. Bockstensmannen.
12.00–12.20 Vad tycker du? 3. Du är ju bara barnet.
12.45–13.05 Musik åk 4. 4. Program för lärare.
13.10–13.30 Socialkunkap. 6. Karlsson, gosse 3499 gram.
För småbarn:
13.30–16.45 Det susar i säven. Färg
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Röda händer hemligheter. 7. En riskabel hantering. Färg
18.30 Rätt kurs på sjön. 6. Segla i gott vatten. Färg
19.00 Hallå Sverige!
19.30 TV-nytt, väder.
20.00 Här kommer Lucy – Lucille Ball, Gale Gordon, Lucie Arnaz och Desi Arnaz Jr. Färg
20.25 Tekniskt magasin – Erik Bergsten. Färg
Textat för hörselskadade.
20.55 Inför rätta. Åklagaren mot Gunnar Larsson, åtalad för brott mot hyresregleringslagen och egenmäktigt förärande. TV-rättegång av F. Mellvig.
22.00 TV-nytt, väder.
22.05 – ca 23.20 Inför rätta, forts.

TELEVISION 2

18.00 TV 2-krusset – Carl-Olof Sjöblom och Lena Söderblom. Färg
19.30 Catwenzle. 4. Trolleri? Färg
18.55 Väder, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.

19.30 Diggardags – Janne Carlsson.
Färg
Vill du veta mera?
20.00 Det handlar om dig. 13. I nöd och lust. Repriser i TV 1 2/3 kl 11.30 och 7/3 kl 9.
20.30 Vet du vad? Gäst: Vivica Bandler.
20.40 Matemaatik pä nyyt. 14. Koordinatsystemet. Repriser i TV 1 2/3 kl 18.40, 3/3 kl 11 samt 6/3 kl 9.10.
21.00 TV-nytt.
21.05 Indien: En resa i tid och rum – italiensk dokumentärserie. 3. Buddhas revolution.

TV Tisdag

TELEVISION 1

Skol-TV.
8.30–8.50 i Nordamerika. 3. Greenville, Mississippi. Färg
9.30–9.40 Kraft – rörelse – arbete. 3. Arbete och åter arbete.
9.45–10.05 Kraft – rörelse – arbete. 2. Kraft.
10.10–10.30 Kraft – rörelse – arbete. 1. Allting rör sig.
11.30–12.06 TRU: Det handlar om dig. 13. I nöd och lust.
Skol-TV.
12.20 Filmkunkap åk 2. 3. Dokumentärt – sant?
12.45–13.05 Kemi för er i 9an: 3. Adelen. Färg
För småbarn:
16.30–16.50 Halvfem.
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Halvfem.
18.25 Guten tag. 20. Repris 7/3 kl 9.45.
18.40 TRU: Matemaatik pä nyyt. 14. Koordinatsystemet. Repriser 3/3 kl 11 och 6/3 kl 9.10.
19.00 Pippi Långstrump. Pippi är skeppsbruten. Färg
19.30 TV-nytt, väder.
19.40 Handboll – andra halvlek Sverige – Rumänien. A. Hegerfors.
20.45 Insyn.
21.15 Allsöns musik. Färg
22.00 TV-nytt, väder, sport.
22.15–22.30 Bilen, trafiken och jag. 6. Körning i tätort. Repris 4/3 kl 18.45.

TELEVISION 2

18.30 Spela pings. 4. Mini-Stellan Bengtsson, Bo Persson, Christer Johansson, Hans Ålsér, Kjell Johansson och Erik Bergsten.
18.55 Väder, meddelanden
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Den förstenade skogen – amerikansk långfilm från 1936 med Leslie Howard, Bette Davies, Humphrey Bogart och Dick Foran.
Inte lämplig för barn.
20.50 På jakt efter tvåan.
21.10 TV-nytt.
21.15–21.45 Dokument utifrån.

TV Onsdag

TELEVISION 1

Skol-TV.
8.30–8.50 Föremålen berättar. 4. Borgen.
9.20–9.40 i Frankrike. 3. Frankrike runt.
10.10–10.30 Att bygga från grunden. 4. Vi bygger en villa.
10.35–10.55 The seventh key. 1. Wellington is There.
11.00–11.20 TRU: 14. Koordinatsystemet.
Skol-TV.
12.20–12.45 Filmkunkap åk 2. 4. Okay, sailor, okay?
14.00–14.20 Kemi för er i 9an: 10. För småbarn:
16.30–16.45 Buskidusker o finiflanger.
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Strike.
18.30 Moment – med och om konst.
19.00 Vår nye magister – komedi i skolmiljö med John Alderton.
19.25 Stopp! Färg
19.30 TV-nytt, väder.
20.00 Panorama.
20.30 Finansdebatt – sammandrag från riksdagen. Clary Jansson och Christer Petersson.
21.10 Sportextra.

21.20 Poltava – rysk långfilm från 1938.
22.00 TV-nytt, väder.
22.05–23.00 Poltava, forts.

TELEVISION 2

10.00–ca 16.00 Finansdebatt i riksdagen. Färg
18.30 Hej människas – om en bulgarisk pojke.
18.55 Väder, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Premiär – pjäs av Klaus Riffberg. En föreställning från Danmark.
20.30 Måndagsgruppen – Ingvar Lidholm, Bo Walther, Svtn-Erik Bäck, Hans Leygraf m.fl.
21.10 TV-nytt.
21.15–21.35 ca Direkt – reportage, intervjuer och debatt.

TV Torsdag

TELEVISION 1

Skol-TV.
8.30–8.50 Musik åk 4. 4. Program för lärare.
10.10–10.35 Kemi för er i 9an: 3. Adelen. Färg
11.00–11.30 TRU: Psykologi. 11. Människan i grupp.
11.45–12.00 Se det du inte hör. 1. En hemmakväll. Färg
Skol-TV.
12.10–12.40 Egypten förr och nu. I och II. Färg
För småbarn:
16.30–16.45 Halvfem. Färg
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Halvfem. Färg
18.20 En skogssaga – rumänsk film. Färg
18.30 Se det du inte hör. 2. Hemmatraining. Kurs i talavläsning. Färg. Repriser 7/3 kl 5.30, 11/3 kl 11.45.
18.45 Bilen, trafiken och jag. 6. Körning i tätort.
19.00 Min allra käraste Sophie! Sång och musik runt posten med Björn Skifs.
19.30 Ishockey. Direktsändning Sverige – Sovjet i Gävle. L. G. Björklund.
1. första pausen.
20.00 TV-nytt, väder.
21.30 ca Fokus.
22.00 ca TV-nytt, väder.
22.05–22.35 ca TRU: Psykologi. 11. Människan i grupp.

TELEVISION 2

18.30 Läs en bok hörru! C.-G. Lindstedt. Färg.
Textat för hörselskadade.
18.55 Väder, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Familien Ashton. Del 16: En lektion i krig. Färg. Repris lördag kl 17.35.
20.25 Efter katastrofen. Radiohjälpen informerar. Färg
20.30 "Jag minns att jag en gång tyckte det var vackert..." En film om Frödings sjukdomsdikt av Tone Bengtsson.
20.55 TV-nytt.
21.00 Mannen utar förflutet. En väst-tysk politiker iakttagen av kritiska östtyska kameraögon. Därefter samtal om film och politik mellan Ulf Gudmundsson och de båda regissörerna från DER, Walter Heynow och Gerhard Scheumann.
22.05 Sportnytt.

TV Fredag

TELEVISION 1

Skol-TV.
8.30–8.50 i Nordamerika. 4. Kalifornien. Färg
9.40–10.05 Vid Medelhavet. 1. Solkust. Färg
11.45–12.05 Kraft – rörelse – arbete. 2. Kraft.
12.10–12.30 Kraft – rörelse – arbete. 3. Arbete och åter arbete.

12.35–12.55 Kraft – rörelse – arbete. 1. Allting rör sig.
13.55–13.55 Naturkunkap åk 1. 13. Energi.
14.30–14.50 Dramats historia. 3. Teaterum och scenbild.
För småbarn:
16.30–16.45 Rita lite mera.
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Första kapitlet – om klotbohem från Sumpen och Bill.
18.30 Bandyfeber – underhållningsreportage.
19.00 Landet runt.
19.30 TV-nytt, vaer.
20.00 Presskonferens. Färg
20.30 Min lycka – fransk långfilm från 1964 med Jean-Claude Drouot, Claire Drouot m.fl. Färg.
21.30 Knutpunkten – jugoslavisk kortfilm.
22.00 TV-nytt, väder, sport.
22.10 – ca 23.00 Önskeresprisen. Färg

TELEVISION 2

18.30 Vartför det då? Färg
18.55 Väder, meddelanden
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Den byxlösa äventyren – om Lasse-Majas öden. Del 2. Färg.
Jonas Bergström, Sven Timmer, Christina Frambäck, Lis Nilheim m.fl.
20.30 Att leva i Aspudden.
21.10 TV-nytt.
21.15 Benny Hill show – med den engelske komikern Benny Hill och sånggruppen The Ladybirds m.fl. Färg
21.55–22.10 En TV 2-dramatiker – Lars Molin intervjuas av Bo Andersson.
lördag.

Portisch vöitis Adelaides

ADELAIDE (EPL) – Karlis Lidums nimelise lätfase pooli turniiriseeritud suurmeistrite turniir Adelaides, kuhu pidi alla tulema ka Paul Keres, kuid viimasel hetkel teatas, et ta ei tule, lõppes ungarlase suurmeisteri Lajos Portisch võituga, kes 13 voorust saavutas 11 punkti.

Võitjaks turniiril tuli 11 punktiga ungari suurmeister L. Portisch. Teisel kohale tulid 10 punktiga rumeeia suurmeister F. Gheorghiu, saksa suurmeister L. Schmid ja austraalia suurmeister W. S. Browne. Kolmandale kohale 9 1/2 punktiga tuli rumeenia suurmeister A. Motanovic. Neljandale kohale 9 punktiga igauks tulid A. Bahtiar (Indonesias), H. Barber, A. Flatow, D. Hamilton, T. Hay ja M. Fuller (kõik austraalsed määrmest osariigist). Kõige halvema suurmeisteri seast läks hollandlase L. Prinsli, kes jagab viienda kohta koos 13 austraalselasega.

Ulbricht on ettevaatlik

BERLIN – Ida-Saksamaa valitsus on teatanud, et ta teostab terve rea määrmest naitmesuguste tarkbekaupade hindades.

Valitsus alandas tunduvalt hindu riidekaupadele ja üksikutele tarbeseemetele, kuid pani ligemalt 20 protsendi hindu juurde alkohoolsetele jookidele, kaasaarvatult vene vodka. Arvatakse, et Ida-Saksamaa valitsus tegi oma otsuse pärast Poola rahutusi, kartes samaladest demonstratsioonide puhkemist Ida-Saksamaal.